

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

magisterské kombinované studium
2010 – 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Michaela Blahutová

Granty jako jeden ze způsobů financování divadel
v České republice po roce 1989

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce: MgA. Miloslav Kučera

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master Combined Studies
2010 - 2012

DIPLOMA THESIS

Michaela Blahutová

Grants as one way of funding theatres in the
Czech Republic after 1989

Prague 2012

**The Diploma Thesis Work Supervisor:
MgA. Miloslav Kučera**

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 29. 3. 2012

Michaela Blahutová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat MgA. Miloslavu Kučerovi za odborné vedení práce. Zároveň patří můj dík PhDr. et Mgr. Karolíně Procházkové za uvedení do tématu, podnětné návrhy a připomínky. PhDr. Alžbětě Kučerové děkuji za supervizi. Zároveň děkuji ředitelům divadel, kteří poskytli rozhovor – Janu Hrušínskému, MgA. Renému Sviderskému, Josefu Filovi a Viliamu Klimáčkovi. A nakonec pracovníkům odborů kultury v jednotlivých krajích, kteří si našli čas na vypracování odpovědí v dotazníku.

Anotace

Obsahem diplomová práce je popis kulturní politiky před a po roce 1989 v České republice se zaměřením na financování divadel. V práci se dále zabýváme problematikou kulturních grantů, jako jednou z možností financování divadel. Hodnotíme, zda jsou kulturní granty vhodné pouze pro hlavní město Prahu, nebo i pro ostatní struktury veřejné správy – kraje, města. Hlavním cílem práce je získání informace, jaký způsob financování divadel je nejvhodnější. Dílčím cílem práce je zjišťování a následná komparace získaných informací a jejich následné hodnocení. Výsledky rešerší a šetření na úrovni krajů v celé republice i mezi řediteli divadel jsou využity pro řešení stanovených hypotéz.

Klíčové pojmy:

divadlo,

dotace,

fundraising,

granty,

kulturní politika,

legislativa,

sponzoring.

Annotation

This thesis contains a description of cultural policies before and after 1989 in the Czech Republic focusing on the funding of theatres. The thesis also deals with the issue of cultural grants as one way of funding theatres. We assess whether cultural grants are suitable only for Prague or also for other structures of public administration – regions, towns. The primary objective of the thesis is obtaining information as to which method of funding theatres is best. A sub-objective of the thesis is the comparison of the acquired information and its subsequent evaluation. The results of research and investigations at the regional level across the country and among the heads of theatres are utilised to address the stipulated hypothesis.

Key words

cultural policy,

fundraising,

grant,

legislation,

theatre,

sponsoring,

subsidy.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. KULTURNÍ POLITIKA PŘED ROKEM 1989	9
1.1 Financování československé kultury před rokem 1989	9
2. KULTURNÍ POLITIKA PO ROCE 1989	13
2.1 Změna financování kultury po roce 1989.....	13
2.2 Možnosti právních forem v ČR – legislativní prostředí.....	14
2.3 Typologie divadla.....	22
3. MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ DIVADEL.....	25
PRAKTICKÁ ČÁST	36
4. FINANCOVÁNÍ DIVADEL NA ÚROVNI KRAJŮ.....	36
4.1 Charakteristika a zaměření výzkumu	36
4.2 Stanovené pracovní hypotézy.....	37
4.3 Použité metody šetření	37
4.4 Výsledky dotazníkového šetření	38
4.4.1 Středočeský kraj	38
4.4.2 Jihočeský kraj	40
4.4.3 Plzeňský kraj	41
4.4.4 Karlovarský kraj	42
4.4.5 Ústecký kraj.....	43
4.4.6 Liberecký kraj.....	45
4.4.7 Královehradecký kraj	47
4.4.8 Pardubický kraj.....	49
4.4.9 Kraj Vysočina.....	49
4.4.10 Jihomoravský kraj	51
4.4.11 Olomoucký	52
4.4.12 Moravskoslezský kraj	54
4.4.13 Zlínský	55
4.4.14 Hlavní město Praha.....	57
4.5 Komparace regionálních a pražských divadel.....	60
4.6 Závěry a ověření hypotéz	69
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
SEZNAM TABULEK	78
SEZNAM PŘÍLOH	79
PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Financování divadel v České republice je často diskutované téma, které se řeší na mnoha úrovních. Problematikou se zabývají kompetentní odborníci Ministerstva kultury a je také často námětem jednání zastupitelů regionálních struktur České republiky. Situace financování divadel se přímo týká také důležité skupiny, kterou představují ředitelé divadel a herci. V neposlední řadě řešení této problematiky ovlivní i koncového diváka.

Jak správně a spravedlivě rozdělit peníze pro divadla, není jednoduchá otázka. Komu mají připadnout kulturní granty a dotace? Kdo určí, zda je daný projekt očekávané „hodnotné umění“ a zaslouží si podporu? Podléhá rozhodování grantových komisí pouze subjektivním dojmům na základě známkování umělecké hodnoty? Pokud se mají podporovat komerční i nekomerční projekty, pak proč ne všechny stejně? Nabízí se také otázka: Jak důležitým faktorem je politický lobbying? Zajímavý názor zazněl v jednom z dílů anglického seriálu „Jistě pane ministře“, kde se ministr ptá sira Humphreyho: „Proč dáváme granty?“ Odpověď zní: „Pane ministře, granty dáváme na to, kam lidé nechodí a dle našeho názoru by chodit měli. Protože na to, na co chodí, to se zaplatí samo.“

V této práci bychom chtěli zaměřit pozornost na financování divadel od dob před rokem 1989 až po současnost. Zvoleným cílem je zhodnotit, jaký způsob financování divadel v České republice je nejvhodnější a zda jsou kulturní granty vhodné také pro divadla na úrovni krajů. Pro potvrzení stanovených hypotéz jsme zvolili metodu dotazníkového šetření pomocí otevřených otázek. Dotazníky byly rozeslány všem odborům kultury krajských úřadů v České republice. Další zvolenou metodou výzkumu je rozhovor. Otázky jsme položili ředitelům významných českých divadel a o názor jsme požádali také ředitele jednoho slovenského divadla.

TEORETICKÁ ČÁST

Motto: „Při životě mě udržuje hlavně láska k divadlu jako řemeslu a k pantomimě zvlášť. Definitivně jsem ale získal pocit, že s Turbou jsme analogie prokletých básníků – prokletí ‚němí‘ divadelníci, kteří vždycky budou žít někde na okraji otrhaní, oplešatělí anebo bělovlasí, obtíženi různými nemocemi, i když pořád budou mít nápady, budou roztomilí, nevyčerpatelní a budou mít neskutečnou výdrž. Prostě v očích národa budou geniální, ale chudí. (...) Buď jste biletář, nebo divadelník. Buď tvoříte, nebo vekslujete. Nic mezi tím.“ Boris Hybner.

1. KULTURNÍ POLITIKA PŘED ROKEM 1989

V této kapitole se zaměříme na rekapitulaci kulturní politiky v době komunistického režimu. Rozebereme zdroje financování kultury, tvorbu cen na vstupenku v hospodářsko kulturním kontextu.

1.1 Financování československé kultury před rokem 1989

Situace v kulturní oblasti před rokem 1989 je podmíněna politikou socialistického státu. Připomeňme, že příslušnost kultury k určitému Ministerstvu byla mnohokrátě pozměněna. Po roce 1948 spadá kompetence do Ministerstva informací a Ministerstva školství, věd a umění. Až v roce 1953 bylo zřízeno samostatné Ministerstvo kultury, které fungovalo pouze do roku 1956. Tehdy došlo k sloučení s resortem školství s názvem Ministerstvo školství a kultury (MŠK). V roce 1967 následovala další změna: vzniklo Ministerstvo kultury a informací nahrazené roku 1969 opět „pouze“ Ministerstvem kultury.

„Veškeré oficiální kulturní aktivity byly centrálně řízeny a ideologicky kontrolovány v rámci systému, tvořeného aparátem KSČ a příslušnými ministerskými resorty (později jediným resortem) a jejich direktivy realizujícími tvůrčími svazy v jednotlivých oblastech kultury. Přes občasná období

liberalizace, z nichž k nejvýraznějším patřila druhá polovina 60. let, zůstalo toto schéma v zásadě zachováno až do roku 1989.¹

K základním postulátům tehdejší institucionálně organizační základny v oblasti kultury patřilo dle „Rozboru některých otázek dosavadního vývoje ekonomiky z organizace kultury v ČSSR“ z roku 1969, vytváření optimálních podmínek pro „svobodnou“ tvorbu kulturních hodnot a fungování systému předávání kulturních hodnot obyvatelstvu Československa a to bez rozdílu. Vytváření podmínek pro všestranný rozvoj kulturní aktivity občanů a jejich seberealizace v kultuře. Z publikace Ministerstva kultury ČSR vyplývá, že můžeme v této době sledovat dva protichůdné pohledy na postavení kultury v hospodářské politice, a to hledisko ideového hodnocení kulturních procesů a druhé hledisko ekonomické efektivity práce vynakládané v kultuře.

„Až na vydavatelskou činnost kultura byla považována za činnost nevýrobní s pasivním vztahem k národnímu důchodu. V bilanci společenského produktu se objevuje jen ve složce jeho užití a to jako nevýrobní spotřeba obyvatelstva, vyjádřená položkami: ostatní osobní spotřeba, spotřeba institucí, které poskytují služby obyvatelstvu a ostatní společenská potřeba.“²

Zdroje financování kultury

Ve zkratce připomeňme, že po roce 1948 byla všechna divadla zestátněna. Jejich zřízení a provozování bylo ponecháno pouze na krajských národních výborech a na vládě. Do roku 1989 se jedná o státní monopol, divadla nečerpala finanční prostředky v grantových programech, jako je tomu v současné době. V tehdejší Československu existují tři druhy zdrojů: z vlastní činnosti; ze státního rozpočtu a z rozpočtů národních výborů; ostatní společenské zdroje, jako například kulturní fondy výrobních podniků a hospodářských organizací. Ze státního rozpočtu byly prostředky přidělovány vždy na jeden rok.

¹ MINISTERSTVO KULTURY, *Historie ministerstva [online]*. [cit. 29. ledna 2012]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1839>

² MINISTERSTVO KULTURY ČSR, *Model ekonomiky a organizace kultury v ČSSR*, Praha : Divadelní ústav, 1969, s. 2, ISBN není uvedeno.

Tvorba cen za vstupenku

Tvorba cen za vstupenku vznikala centrálně. Vliv na ceny vstupného měly v prvé řadě kulturně politický význam a poslání samotné tvorby. „Po roce 1945 rozhodovala při tvorbě cen vstupného na kulturní akce především hlediska nejvyšší návštěvnosti a zpřístupnění kulturních akcí nejširším vrstvám pracujících. Těmto hlediskům byly přizpůsobeny i ceny vstupného (asi o 40 % nižší než v roce 1938).“³

V padesátých letech se ze státního rozpočtu hradily 2/3 skutečné hodnoty vstupenek. Už v této době se ústředí vlády snažilo o zvýšení příjmů z kulturní činnosti do státní pokladny a zvýšení efektivity národního hospodářství. Takzvanou „porovnatelnost“, která se stala rozhodujícím prvkem v tvorbě cen, definovalo Ministerstvo školství a kultury na základě porovnávacích znaků: výprava, rozsah, návštěvnost, kapacita objektů, slyšitelnost, viditelnost apod. Avšak nebylo možné řídit zájem diváků, čtenářů a posluchačů, kontrolovat jejich orientaci na politicky „nežádoucí programy“. Nabídka a poptávka ceny vstupenek nijak neovlivnila. Nedostavil se efekt ekonomický ani kulturně-politický v rámci zájmu tehdejší společnosti.

V roce 1966 byly vydány nové pokyny pro tvorbu cen vstupného a kulturní produkce. Ministerstvo školství a kultury s ohledem na specifčnost kulturních organizací rozšířilo pevné ceny (cena, kterou není přípustné změnit), na limitní (maximální cena v případě nákupu a minimální cena v případě prodeje) a volné ceny (cenu stanoví prodejce, není nijak omezena).

Tyto tři kategorie však nepřinesly tehdy požadovaný efekt. Limitní ceny byly zrušeny v roce 1967. Pevné ceny se uplatňovaly jen výjimečně a převládala volná tvorba cen. „Vychází se z přirozené poptávky obyvatelstva po určitých druzích kulturních statků; tato poptávka plní současně funkci regulace cen.“⁴ V tomto roce bylo také zřízeno Ministerstvo kultury a informací, jež měly vytvářet podmínky pro všestranný rozvoj kultury společnosti. Zároveň se

³ MINISTERSTVO KULTURY ČSR, *Model ekonomiky a organizace kultury v ČSSR*, Praha : Divadelní ústav, 1969, s. 19, ISBN není uvedeno.

⁴ MINISTERSTVO KULTURY ČSR, *Model ekonomiky a organizace kultury v ČSSR*, Praha : Divadelní ústav, 1969, s. 25, ISBN není uvedeno.

přistoupilo k řešení ekonomické situace kultury. V roce 1968 byla uzákoněna federalizace ČSSR, což pomohlo vytvořit lepší podmínky pro rozvoj české a slovenské národní kultury.

Kultura versus hospodářství a ekonomika

V šedesátých letech se ve Scénografickém ústavu sledoval rozvoj kultury a osvěty ČSSR. Odborníci zkoumali diferenciaci rentability kulturních zařízení a rentabilitu výrobních podniků. „Neberou se dost v úvahu závažné rozdíly mezi konzumem spotřebního zboží a mezi konzumem kulturního výtvoru. Berou se málo v úvahu velmi složité vztahy uvnitř kultury samé, kde různé složky vzájemně umožňují svou existenci... V ekonomickém myšlení a praxi je i v naší společnosti, při veškeré velkorysosti financování kultury, tendence prokládat vztah kultury a ekonomiky za protikladný. Ve skutečnosti jde však o vzájemně se nejen doplňující, ale přímo podmiňující stránky života společnosti.“⁵ Žádné konkrétní řešení ekonomické situace kulturní politiky není v publikacích popsáno.

Rok před sametovou revolucí se vyjádřil tehdejší předseda vlády František Pitra k hospodaření v oblasti kultury takto: „... Věnujeme značné prostředky na usnadnění přístupu všech vrstev obyvatel k hodnotám kultury. I v této oblasti musíme požadovat, aby byly efektivněji využívány. Proto experimentálně ověřujeme i v kultuře takové způsoby řízení a hospodaření, které povedou k větší hospodárnosti, k zainteresování pracovníků na výsledcích. Přitom v souladu se závěry 10. zasedání Ústředního výboru k ideologické práci nepovažujeme za možné připustit komercializaci kultury. Jsme si vědomi, že bez přímé účasti vlády a národních výborů se neobejde potřebná investiční výstavba v této oblasti...“⁶

⁵ MALÁ, A., *Statistika rozvoje kultury v ČSSR*, Praha : Scénografický ústav, 1966, s. 8, ISBN není uvedeno.

⁶ NEKOLNÝ, B., *Divadelní systémy a kulturní politika*, Praha : Divadelní ústav, 2006, s. 11, ISBN 80-7008-197-X.

2. KULTURNÍ POLITIKA PO ROCE 1989

„Kultura je významným faktorem života občanské společnosti, který podstatnou měrou napomáhá její integraci jako celku. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého občana a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací, socializační, enkulturační, významné kreativní a hodnotové funkce. Kultura je prostředkem přenosu informací mezi generacemi a utváří základní identitu jednice. Kultura však má nejen integrační, edukační a reprezentační funkci, ale je i významným hospodářským odvětvím...“⁷

2.1 Změna financování kultury po roce 1989

Po pádu komunistického režimu v listopadu 1989 došlo v rezortu kultury k mnoha zásadním změnám. Především pak k zbavení se veškerých ideologických a politických vlivů. Velké množství kulturních institucí a organizací, doposud řízených Ministerstvem kultury, bylo privatizováno, některé centrální instituce byly zrušeny. Řada kompetencí, dříve patřících výhradně státu, byla předána samosprávě.

Po roce 1989 již vzniklo tržní prostředí. Nicméně prioritou devadesátých let se stalo kulturní dědictví a záchrana památkového fondu. „Živé umění“ se odsunulo na pomyslnou druhou kolej. Byl nastaven systém příspěvkových a rozpočtových organizací. Kromě odstátňování bylo hlavní změnou na poli kultury otevření prostoru a možnost působení v oblasti všem občanům. Divadlo tak mohlo být provozováno jak fyzickými osobami, tak právníckými osobami i neziskovými organizacemi. Žádná část divadelního systému nebyla založena nebo přeměněna na veřejnoprávní sektor či instituci (jak funguje např. Česká televize, Český rozhlas nebo vysoké školy).

⁷ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 29, ISBN 978-80-86310-88-6

Jednotlivé body, kterými procházela proměna struktury divadla z hlediska organizační, správní, ekonomické i právní, které uvádí ve své knize Bohumil Nekolný (2006) :

- z centralizovaných divadelních subjektů se vyčlenily původně samostatné divadelní organismy;
- zakládání a provozování divadelní činnosti bylo otevřeno fyzickým i právníckým osobám soukromého (neziskového i komerčního) sektoru;
- provozování většinové divadelní sítě přešlo z krajů (státu) na obce a okresy;
- přistoupilo se k rehabilitačním aktům, z nichž nejvýznamnějším bylo obnovení činnosti Divadla Za branou II. pod vedením Otomara Krejči;
- neúspěchem naopak skončil pokus Ministerstva kultury o první transformaci své příspěvkové organizace (DZB II.) na neziskovou organizaci formou občanského sdružení (DZB III.). Zaniklo během následujícího roku;
- obdobný transformační krok svým způsobem překonaly Opera Mozart a Pražský komorní balet;
- nejdříve na úrovni státu (MK) a posléze postupně i na úrovni statutárních měst začaly fungovat grantové systémy jako dotace pro podporu divadelní tvorby;
- etabluje se síť festivalů (Tanec Praha, Mezinárodní divadelní festival Divadlo v Plzni, Mezinárodní festival Divadlo evropských regionů Hradec Králové).⁸

2.2 Možnosti právních forem v ČR – legislativní prostředí

V této kapitole se zaměříme na přehled legislativních a právních podmínek kulturní činnosti v České republice. Umění je v naší republice definováno Autorským zákonem č.121/2000 Sb. Tento zákon mimo jiné definuje a chrání umělecké dílo a také výkon umělců. Chrání práva umělců a autorů, kteří

⁸ NEKOLNÝ, B., *Divadelní systémy a kulturní politika*, Praha : Divadelní ústav, 2006, s. 14, ISBN 80-7008-197-X.

ztvářejí umělecká díla v takzvaném živém umění. Vymezuje, co je autorským dílem, co můžeme být předmětem ochrany, upřesňuje náležitosti nutné ke smlouvám k užití díla či výkonu, stejně jako postavení správců autorských práv, takzvaných ochranných organizací.

Právnícké osoby provozující divadelní činnost, lze ve většině případů charakterizovat jako neziskové. Existují výjimky – jedná se o takové kapitálové společnosti, jež se zaměřují na vytváření zisku a jsou jimi společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost.

Posláním neziskových organizací by mělo být především poskytování nevýdělečných služeb veřejnosti včetně uspokojování jejích potřeb.

Typy právníckých neziskových osob:

- příspěvkové organizace, obecně prospěšné společnosti, občanská sdružení.
- Neziskové právnícké osoby lze charakterizovat těmito znaky:
- mají právní subjektivitu;
- nejsou založeny nebo zřízeny za účelem podnikání;
- nerozdělují zisk (resp. eventuální zisk používají pro rozvoj svých aktivit);
- uspokojují konkrétní potřeby občanů většinou poskytováním služeb, příp. zboží;
- existují nezávisle na státním aparátu vyjma státních příspěvkových organizací;
- mohou, ale nemusí být nutně financovány z veřejných rozpočtů vč. státního.⁹

⁹ GREGORINI, B. a kol., *Základy divadelní činnosti*, Praha : AMU, 2007, s. 7 , ISBN 978-80-7331-093-6

Tabulka 1 – Právní formy v České republice známé v roce 2011

Organizační složka státu dle zák. č. 219/2000 Sb.
Organizační složka kraje dle zák. č. 129/2000 Sb.
Organizační složka obce dle zák. č. 128/2000 Sb.
Státní příspěvková organizace dle zák. č. 219/2000 Sb.
Příspěvková organizace kraje dle zák. č. 129/2000 Sb.
Příspěvková organizace obce dle zák. č. 128/2000 Sb.
Státní podnik dle zák. č. 111/1990 Sb.
Vysoká škola dle zák. č. 111/1998 Sb.
Sdružení (svaz, spolek, společnost, odbory, klub aj.) dle zák. 83/1990
Obecně prospěšná společnost dle zák. č. 248/1995 Sb.
Nadace nebo nadační fond dle zák. č. 227/1997 Sb.
Církevní organizace dle zák. č. 3/2002 Sb.
Školská právnická osoba dle zák. č. 561/2004 Sb.
Veřejná obchodní společnost dle zák. č. 513/1991 Sb.
Komanditní společnost dle zák. č. 513/1991 Sb.
Společnost s r. o. dle zák. č. 513/1991 Sb.
Akciová společnost dle zák. č. 513/1991 Sb.
Družstvo dle zák. č. 513/1991 Sb.
Živnostenské oprávnění – fyzická osoba dle zák. č. 455/1991 Sb.; 513/1991 Sb.

Zdroj: Nipos

Příspěvková organizace

Právní základ příspěvkové organizace určuje zákon o rozpočtových pravidlech státu a zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Ze zákonů vyplývá, že zřizovateli příspěvkových organizací jsou organizační složky státu (Ministerstvo kultury České republiky) a dále územní samosprávní celky (kraj, obec). Příspěvková organizace se zřizuje v takzvaném veřejném zájmu a to především pro činnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžaduje samostatnou právní subjektivitu. Zřizovatel vydá o vzniku organizace zřizovací listinu. Příspěvková organizace se zapisuje do obchodního rejstříku.

Právní úprava

Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích, všechny ve znění pozdějších předpisů.

Hospodaření

„Příspěvková organizace hospodaří s prostředky získanými vlastní činností a s prostředky přijatými z rozpočtu zřizovatele. Dále s prostředky svých fondů

(rezervní, investiční, odměn, kulturních a sociálních potřeb), s peněžními dary od fyzických i právnických osob. Pokud organizace vytváří ve své doplňkové činnosti zisk, může jej použít jen ve prospěch své hlavní činnosti.¹⁰

Na hospodaření, především na úhradu svých provozních výdajů, může příspěvková organizace využít dotací. Ovšem nastane-li situace, že tuto dotaci nevyužije do konce kalendářního období daného roku, musí prostředky přesunout do rezervních fondů. Z nich se v příštích letech hradí náklady a to pouze stanovený cíl.

„Zřizovatel poskytuje příspěvek na provoz své příspěvkové organizaci v návaznosti na výkony, nebo jiná kritéria jejich potřeb. Pokud příspěvková organizace provozuje doplňkovou činnost, může být základ daně z této činnosti snížen o 30 %, nejvýše však o částku stanovenou v zákonu o dani z příjmu za podmínky, že takto dosaženou úsporu daňové povinnosti bude použito ke krytí nákladů hlavní činnosti. Zůstatky peněžních fondů se po skončení roku převádějí do následujícího roku.“¹¹

Obecně prospěšná společnost

Zakladateli obecně prospěšné společnosti mohou být fyzické i právnické osoby. O.p.s. veřejnosti poskytuje obecně prospěšné služby za předem stanovených podmínek, které jsou pro uživatele stejné. Mezi tyto služby patří provozování divadla, hudby, výtvarného umění a podobně, které jsou určeny veřejnosti. Společnost je založena smlouvou s úředně ověřenými podpisy všech zakladatelů. Je-li zakladatel jediný, smlouvu nahrazuje zakladací listina ve formě notářského zápisu.

Právní úprava

Zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

¹⁰ EDICE BOX, *Rubrika „K legislativě“*, Praha : Divadelní ústav. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/box/clanek.asp?id=5768>

¹¹ GREGORINI, B. a kol., *Základy divadelní činnosti*, Praha : AMU, 2007, s. 8 , ISBN 978-80-7331-093-6

Hospodaření

„Zisk nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla společnost založena. Kromě těchto služeb může vykonávat i jiné činnosti za podmínky, že doplňkovou činností bude dosaženo účinnějšího využití majetku a nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb. O.p.s. se nesmí účastnit na podnikání jiných osob. Při zajišťování své činnosti se může ucházet o dotace ze státního rozpočtu, kraje, obce nebo ze státního fondu. Dotace z prostředků státního rozpočtu může být o.p.s. poskytnuta na stejnou činnost nebo stejný projekt pouze z jednoho místa. V určitých případech platí povinnost auditu, vždy platí povinnost výroční zprávy.“¹²

Občanské sdružení

„Spolky, společnosti, svazy, kluby, hnutí (nepolitická) a jiné formy sdružení občanů jsou zakládána za účelem výkonu sdružovacího práva jako občanská sdružení (dále jen sdružení). Na rozdíl od politických stran a hnutí má sdružení charakter nepolitický a cílem a předmětem takového sdružení může být i činnost divadelního (hudebního, pěveckého) souboru či provozování divadla (koncertní sítě, galérie atd.), pokud nemá charakter výdělečné činnosti. Lze ji využít např. pro divadlo, kdy se ke společné činnosti sdruží členové sdružení, např. členové souboru. Založit sdružení mohou nejméně tři občané, z nichž alespoň jeden musí být starší 18 let, kteří ustaví přípravný výbor.“¹³

Právní úprava

Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů, ve znění zákona č. 300/1990 Sb., zákona č. 513/1991 Sb. a zákona č. 151/2002 Sb. Účetnictví musí být vedeno podle zákona č. 563/1991 Sb. a dle příslušné vyhlášky.

¹² EDICE BOX, *Rubrika „K legislativě“*, Praha : Divadelní ústav. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/box/clanek.asp?id=5768>

¹³ EDICE BOX, *Rubrika „K legislativě“*, Praha : Divadelní ústav. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/box/clanek.asp?id=5768>

Hospodaření

Finanční zdroje u občanského sdružení dělíme na zdroje z vlastní činnosti, příjmy z veřejného sektoru a dary od soukromých subjektů. Finanční úřady požadují, aby se sdružení registrovalo u finančního úřadu jako plátce daně (podle zákona č. 337/1992 o správě daní a poplatků).

Nadace a nadační fondy

Posláním nadace není realizovat činnost, ale pouze podpora činnosti. Nadaci či nadační fond zakládají právnické nebo fyzické osoby, jejichž registrace probíhá u krajských soudů. Pokud je zřizovatelů více, zřizují se písemnou smlouvou. Pokud je zřizovatel jen jeden, zřizují se zakládací listinou. Jsou to účelová sdružení majetku zřízená podle zákona o nadacích pro dosahování obecně prospěšných cílů, jako jsou například ochrana lidských práv, rozvoj duchovních nebo jiných humanitárních hodnot. Dále pak na ochranu životního prostředí, kulturních památek a také tradic, vzdělání, vědy či sportu. Zároveň je zde možnost podpory veřejné kulturní služby: provozování divadla, výtvarného umění, hudby a podobně.

Právní úprava

Zákon č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech. Účetnictví musí být vedeno podle zákona č. 563/1991 Sb. a dle příslušné vyhlášky.

Použití majetku

Dle paragrafu 23 výše zmíněného zákona nadace nebo nadační fond nesmí vlastním jménem podnikat, s výjimkou pronájmu nemovitostí, loterií, tombol, veřejných sbírek, kulturních, společenských, sportovních a vzdělávacích akcí.

„Vlastním jménem smí podporovat veřejně prospěšné (kulturní) služby. Základním posláním je poskytování nadačních příspěvků a nikoliv realizace činností. Novela zákona č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech státu umožňuje poskytovat ze státního rozpočtu dotace i nadacím a nadačním fondům. Dotace z územních rozpočtů získávají již od roku 2001. Účast veřejných rozpočtů jim umožňuje být i pořadateli různých kulturních a

uměleckých akcí. V zákonu o nadacích je ošetřen konflikt zájmů a zákaz pro nadace a nadační fondy podílet se na podnikání jiných osob.¹⁴

Fyzická osoba

U fyzických osob rozlišujeme dvě možnosti:

- jako živnost volná;
- jako osoba samostatně výdělečně činná.

Tuto činnost lze charakterizovat jako soustavnou činnost provozovanou vlastním jménem, samostatně a na vlastní odpovědnost. Činnost je provozována za účelem dosažení zisku. Živnost volná: pořádání kulturních produkcí a zábav (tzn. i divadel, koncertů atd. na stálé scéně i jako hostující), nákup a prodej předmětů kulturní hodnoty, což lze vztáhnout např. na galerie jako živnost vázaná, která podléhá jinému režimu.

Osoby, které podnikají na základě živnostenského oprávnění nebo které podnikají na základě jiného než živnostenského oprávnění, se zapisují do obchodního rejstříku jen na vlastní žádost, nebo stanoví-li za zvláštní zákon viz. paragraf 2-3 Obchodního zákoníku. Prokázání odborné způsobilosti není podmínkou provozování volné živnosti.

Právní úprava

Zákon č. 455/1991 Sb. Živnostenský zákon ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 469 /2000 Sb. vymezující obsah živností, Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník a Zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník – oba ve znění pozdějších předpisů.

Fyzická osoba jako osoba samostatně výdělečně činná

Veřejnou uměleckou činnost může provozovat – pokud tomu odpovídá charakter umělecké produkce či předváděného díla – i jedinec (mim, hudebník, herec atd.). V takovém případě nepotřebuje k uměleckému výkonu živnostenské oprávnění (tj. založení živnosti). Uzavírá s pořadatelem smlouvu

¹⁴ EDICE BOX, *Rubrika „K legislativě“*, Praha : Divadelní ústav. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/box/clanek.asp?id=5768>

podle Autorského zákona (zákon č. 121/2000 Sb.) a k dani přiznává příjmy dosažené jinou samostatnou činností (viz zákon č. 586/1992 Sb.).

Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je obchodní společností. Zřídit takovouto společnost může kterákoliv fyzická nebo právnická osoba. Společnost je primárně založena za účelem podnikání. V paragrafu 56 Obchodního zákoníku nalezneme vymezení možnosti založit s.r.o. (stejně jako akciovou společnost) i k jiným účelům než je jenom k podnikání, tedy například také pro zajištění divadelní (a jiné obdobné) činnosti. I taková společnost s ručením omezeným zůstává obchodní společností a podřizuje se režimu Obchodního zákoníku.

Právní úprava

Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník, zvláště paragrafy 105-153 ve znění pozdějších předpisů

Hospodaření

Minimální výše základního kapitálu činí 200 000 Kč, minimální vklad jednoho společníka potom tvoří alespoň 20 000 Kč a před podáním návrhu do zápisu je povinné splatit minimální částku alespoň 100 000 Kč. Dále je pak povinnost ocenění nepeněžních vkladů v případě jejich použití.¹⁵

Společnost s ručením omezením může být příjemcem dotací z veřejných zdrojů. V oblasti kultury v rámci EU (např. v Programu PHARE) nebyly dotace poskytovány podnikatelským subjektům.

Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů stanoví, že společnost s ručením omezeným, i když nebyla založena za účelem podnikání, ale například pro zajištění kulturních služeb, nemá možnost snížit si základ daně až o 30 %, maximálně však o 1 000 000,- Kč (jako např. o.p.s.).¹⁶

¹⁵ § 108 111 Zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

¹⁶ EDICE BOX, *Rubrika „K legislativě“*, Praha : Divadelní ústav. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/box/clanek.asp?id=5768>

Akciová společnost

Akciová společnost je obchodní společnost, jejíž základní jmění je rozvrženo na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Za nedodržení svých závazků odpovídá akciová společnost celým svým majetkem a akcionáři za závazky společnosti neručí. Akciová společnost podle paragrafu 56 Obchodního zákoníku může být založena i za jiným účelem než je podnikání, tzn. i pro provozování kulturní činnosti.

„Společnost může být založena jedním zakladatelem, je-li zakladatel právnickou osobou, jinak dvěma nebo více zakladateli. Zakládající listina či zakladatelská smlouva musí obsahovat i návrh stanov. Hodnota základního jmění musí činit alespoň 2 000 000,- Kč.“¹⁷

Právní úprava

Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů, zvláště paragrafy 154 až 220. Tato právní forma svou strukturou a složitostí se v případě provozování kulturní činnosti jeví možná jen pro případ silných kapitálových partnerů a komerčního typu divadla či hudby.

2.3 Typologie divadla

V současnosti můžeme na českém kulturním trhu rozlišit tři typy základního provozování divadla: je to státní sféra, iniciativa občanské společnosti a samozřejmě také komerční sektor.

Divadlo veřejné služby, statutární, stálé

Takovéto divadlo je základním typem provozního modelu divadla. Zřizuje se na základě veřejného a kulturního zájmu – tedy vyššího a nadosobního. Jeho zřizovatelem je stát, kraj nebo obec. „Je to typ divadla kontinuálně subvencovaného, divadlo tzv. státní a dotované, nejčastěji v právním režimu příspěvkové organizace nebo stále častěji obecně prospěšné společnosti, u nás jediný možný model divadelního provozu v letech 1948-1989, tvořící dnes

¹⁷ EDICE BOX, *Rubrika „K legislativě“*, Praha : Divadelní ústav. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/box/clanek.asp?id=5768>

páteř stávající divadelní sítě v České republice.“¹⁸ Příkladem příspěvkové organizace je například plzeňské Divadlo Josefa Kajetána Tyla a obecně prospěšnou společnost zastupuje například pražské Divadlo Semafor.

Do této kategorie můžeme zařadit tzv. repertoárová divadla, jež mají ve svém repertoáru více titulů. Dále pak ansáblová divadla – tzn. divadla se stálým souborem. Třetím typem je divadlo se stálým působištěm – tradiční divadelní budova nebo sál a také jedno nebo vícesouborové. Dle Petra Pavlovského znamená statutární divadlo ve smyslu statutu „V užším slova smyslu, kterým zřizovatel na sebe bere odpovědnost za hospodářské a zprostředkované i umělecké výsledky divadla a u něhož předpokládá neziskový charakter, přesněji pokrytí subvencí.“¹⁹

Jako příklady typu divadla zřízeného státem – zastoupeným Ministerstvem kultury – uveďme Národní divadlo v Praze a Státní operu Praha. Krajem zřízená a spravovaná divadla jsou například příspěvkové organizace Těšínské divadlo a Horácké divadlo Jihlava. Mezi divadla spravovaná městem patří příspěvkové organizace Divadlo na Vinohradech v Praze nebo Slovácké divadlo Uherské Hradiště.

Divadlo jako soukromý podnik

Takovýmto typem divadla rozumíme soukromé divadlo, které je založeno za účelem podnikání a zisku. Je nestatutární a založeno nikoli z veřejného, ale individuálního zájmu. V rámci zákona jej může provozovat jako společnost s ručením omezeným, akciová společnost nebo jako fyzická osoba dle živnostenského zákona s předmětem činnosti zprostředkování v oblasti kultury. Nejčastěji je nazýváno jako komerční typ divadla.

„Je to provozní model divadla s nejpragmatičtějšími a nejfunkčnějšími rysy, s normativní tenzí, je to divadlo jistoty, standardizace a stereotypů, relativně stabilizovaný typ divadla, z hlediska ryze uměleckého vývoje typ konformní až degenerativní. Společně s předchozím typem divadla veřejné

¹⁸ DVOŘÁK J., *Kreativní management pro divadlo*, Praha : Pražská scéna, 2004, s. 33, ISBN: 80-86102-53-X

¹⁹ DVOŘÁK J., *Kreativní management pro divadlo*, Praha: Pražská scéna, 2004, s. 33, ISBN: 80-86102-53-X

kulturní služby přispívá k habitualizaci divadla – ustálení určitého způsobu divadelnosti a návyků, jeho zakotvení.²⁰ Mezi soukromá divadla patří například Divadlo Na Jezerce, Divadlo bez zábradlí nebo brněnské Divadlo Bolka Polívky a mnoho dalších.

Divadlo jako nezávislá nezisková organizace

Tento typ divadla je doplňkem k dvěma výše zmíněným modelům. Převážně usiluje o vytváření jiných hodnot než jen zisku, tedy hodnot kulturních a uměleckých. Bývá založeno občanskými společnostmi a to skupinou či jednotlivcem. Pokud nezisková organizace dosáhne zisku, musí jej investovat opět do své další činnosti a jejího zkvalitňování a rozšiřování.

„Je to zobecněně divadlo existenční a jiné nejistoty, netrvalé, neformální, impulzivní, celkové realizační improvizace; zpravidla vše je nové, vznikající neevoluční cestou, je to velmi často divadlo inovativní, neortodoxní, umělecky nedegenerativní, často s neběžnými skupinovými vztahy a odporem k byrokracii. Často rozvíjející širší kulturně-spoločenské činnosti v naddivadelním celku, jako určitá kulturní nebo občanská pospolitost nebo přímo komuna.“²¹ Příkladem může být Bílé divadlo Ostrava, Divadlo na tahu (občanské sdružení), patří sem také jednotlivci jako fyzický básník, herec, zpěvák a mág Petr Váša.

²⁰ DVOŘÁK J., *Kreativní management pro divadlo*, Praha : Pražská scéna, 2004, s. 34, ISBN: 80-86102-53-X

²¹ DVOŘÁK J., *Kreativní management pro divadlo*, Praha : Pražská scéna, 2004, s. 36, ISBN: 80-86102-53-X

3. MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ DIVADEL

V této kapitole se zaměříme na popis možností financování divadel. Představíme si definice jednotlivých pojmů a u vybraných uvedeme příklady. Začneme představením pojmu „fundraising“ a poté vyjmenujeme různé formy a možnosti financování divadel podle abecedy.

Fundraising

Celou kapitolu zaštitíme pojmem „fundraising“. Pod tímto pojmem si můžeme představit systematickou činnost, jejímž výsledkem je získání finančních či jiných prostředků na obecně prospěšnou činnost organizací nebo jednotlivců. Jedná se o získávání financí pro fondy, nadace, projekty od firem, donátorů a sponzorů.

Fundraising nemá v češtině jednoslovný ekvivalent – překládá se jako „získávání financí“. „Fundraising je nesmírně důležitou součástí práce organizace a v mnohém rozhoduje o míře jejího úspěchu, o přežití organizace (protože jde často o náklady na provoz), rozhoduje o rozšíření a rozvoji organizace, omezuje její závislost, díky fundraisingu si organizace buduje podporu přes své příznivce a dobrovolníky. Fundraising není jen získávání prostředků potřebných k přežití v příštím roce nebo k plánovanému rozšíření a rozvoji. Dotýká se také toho, zda budete organizací životaschopnou, stabilní, která bude trvale udržitelná.“²²

Definice fundraisingu: „Fundraising – slovo cizí, ne právě libozvučné a těžko přeložitelné do krátkého, srozumitelného českého výrazu. Je to pojem zahrnující různé metody a postupy, jak získat prostředky na činnost nevýdělečných nevládních organizací. Je to věda o tom, jak úspěšně přesvědčit druhé, že právě vy a vaše činnost jsou důležité a že se do nich vyplatí investovat. Je to věda o tom, jak druhé motivovat k dobrým skutkům, jak je přesvědčit, že peníze nejsou všechno a dát jim možnost darovat svůj čas, zájem

²² SLAUKOVÁ, L., *Co je fundraising?* [online]. [cit. 24. ledna 2005]. Dostupné z: <http://nno.ecn.cz/index.stm?apc=nN1x1--&x=220242>

a důvěru.²³ Ve fundraisingu je nutné si uvědomit, že není o nic jednodušší být žádán, než žádat. „Prostředky nedává organizace organizaci, ale člověk člověku.“²⁴

Barter

Slovo barter je všeobecně známý pojem užívaný napříč obchodem, marketingem, ale i kulturou. Je to druh obchodu, při němž se služby či zboží vyměňují za jiné zboží nebo službu. Barterový obchod může být dvoustranný, ale také vícestranný. V kultuře, konkrétně v divadlech, můžeme najít různé příklady barterové spolupráce. Nejčastěji je to určitý objem vstupenek ze strany divadla na straně jedné a na straně druhé například výroba a umístění reklamního banneru nesoucího název divadla v různých internetových médiích, PR prostor jak v tištěných, tak i on-line médiích apod.

Definice barteru: „Zdroj v mimofinančním vyrovnání, protislужba, kompenzace, reciprocita; ekonomicky nedostupný produkt nebo službu lze vybártovat bezpeněžní směnou za vlastní produkt; hodnota produktu je vyjádřena vztahem k jinému produktu. Divadlo může získat předmět nebo službu bezúplatně – směnou – například za nabídku reklamní plochy ve svých tiskovinách.“²⁵

Benefiční akce

Finanční prostředky je možné pro divadlo či jednoho protagonistu získat také beneficí. Tato činnost je ale především spojována s dobročinností, kdy výtěžek představení putuje například na pomoc dětem, hendikepovaným apod. Benefice se často řadí pod sponzoring jako jedna z jeho forem.

Definice benefice: „Z latinského beneficium (dobrodiní, přízeň, přátelská služba, výsluha, úsluha za dobrou službu...), ve středoevropské divadelní praxi 18. a 19. století mimořádné představení na počest a (finančně) ve prospěch

²³ LEDVINOVÁ J., PEŠTA K., *Základy fundraisingu aneb jak získat peníze na prospěšnou činnost*, Praha : ICN, 1996, s. 7, ISBN není uvedeno

²⁴ LEDVINOVÁ J., PEŠTA K., *Základy fundraisingu aneb jak získat peníze na prospěšnou činnost*, Praha : ICN, 1996, s. 43, ISBN není uvedeno

²⁵ DVOŘÁK J., *Malý slovník managementu divadla*, Praha : Pražská scéna, 2005, s. 23, ISBN: 80-86102-49-1

určité osobnosti divadelního souboru – například při životních výročích, nečekané újmě protagonisty...²⁶

Dar

Dar věnuje divadlu tzv. „donátor“ – dárce, a to bez očekávání protihodnoty. Příspěvatelé mohou svými příspěvky divadlu pomoci. U nás je tato forma filantropie ještě málo rozvinutá. Dárcovství může zapadat také do konceptu společenské odpovědnosti firem, takzvaného CSR.

Definice darování: „Darování je bezúplatné nabytí majetku peněžité i nepeněžité povahy. Dárce neočekává za dar protihodnotu a obdarovaný tuto hodnotu neposkytuje. Dárce na rozdíl od sponzora neziskové organizaci dává jasně najevo, že podporuje činnost organizace bez ohledu na další možné výhody pro firmu.“²⁷

Dotace

V České republice udělují dotace ministerstva, krajské, obecní úřady a fondy ustavené státní správou nebo samosprávou. Velikosti a základní směřování toku financí jsou vymezeny zákonem 2182000 Sb. o rozpočtových pravidlech ČR.

Definice dotace: „Dotace (subvence) je finanční podpora (nyní převážně z veřejných prostředků); preferenční zásah do tržního mechanismu, výhoda a ochrana před konkurencí, cílená intervence; v umění i v divadle s velkou tradicí: dříve v režii mecenášů a milovníků umění, dvorů, šlechtických rodů, později měst, vyšších regionálních celků a zemí (nyní dokonce soustátí typu EU). Může být udělována systematicky, pravidelně a kontinuálně, nebo jednorázově.“²⁸ Poskytování peněžních prostředků, obvykle bez právního důvodu. V užším slova smyslu chápeme dotaci jako poskytnutí prostředků z jednoho veřejného rozpočtu do jiného – nižšího veřejného rozpočtu (např. ze státního rozpočtu do rozpočtu kraje nebo obce), do fondů, ale též dotace

²⁶ DVOŘÁK J., *Kreativní management pro divadlo*, Praha : Pražská scéna, 2004, s. 228, ISBN: 80-86102-53-X

²⁷ POLOK, V., *Co je sponzoring [online]*. [cit. 16. listopadu 2009]. Dostupné z: <http://motiv8.cz/marketing/co-je-sponzoring.html>

²⁸ DVOŘÁK J., *Kapitoly k tématu realizace divadla*, Praha: Akademie múzických umění, 2005, s. 157, ISBN 80-7331-037-6

právníckým a fyzickým osobám. Dotace jsou jednak neúčelové, kdy příjemce s nimi může volně disponovat, jednak účelové, tzn. poskytovatel je účelově vázán.

Dle zákona 218/2000 Sb. se rozumí dotací a) peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právníckým nebo fyzickým osobám na stanovený účel; b) návratnou finanční výpomocí prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, bezúročně právníckým nebo fyzickým osobám na stanovený účel, které je povinen jejich příjemce vrátit do státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu; c) jinými peněžními prostředky státu peněžní prostředky státních finančních aktiv, příspěvkových organizací, státních fondů a fondů organizačních složek státu.

Dotaci nebo návratnou finanční výpomoc ze státního rozpočtu může poskytnout ústřední orgán státní správy, úřad práce, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky nebo organizační složka státu, kterou určí zvláštní zákon. O poskytnutí dotace nebo návratné finanční výpomoci rozhoduje poskytovatel na základě žádosti příjemce. Vyhoví-li poskytovatel žádosti o poskytnutí dotace nebo návratné finanční výpomoci, vydá písemné rozhodnutí, které obsahuje řadu náležitostí popsanych v zákoně č. 218/2000 Sb.²⁹

Grant

Nejdůležitějším pojmem je v této práci „grant“. Jeho definice a následné čerpání je popsáno mnoha způsoby. Často se uvádí, že grantem je peněžní částka pro určitou organizaci či firmu a jsou to peníze „zdarma“, jelikož z grantu se nemusí platit úroky a ani není nutné peníze vracet, pokud se splní všechny podmínky čerpání grantu. Nicméně čerpání grantů je poměrně sofistikovaná činnost, kterou provází mnoho různých formulářů, finančních a projekčních analýz a podobně. Pro ukázkou uvádíme několik definic grantu:

„Ekonomický zdroj, specifická a stále běžnější forma finanční podpory konkrétního divadelního nebo uměleckého projektu především z veřejných

²⁹ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

zdrojů, včetně zahraničních (zpravidla na základě přihlášky ve výběrovém řízení z více uchazečů). Je to jedna z velmi významných složek vícezdrojového financování vhodná především pro žadatele (subjekty) neziskového sektoru.³⁰

„Grant je účelový příspěvek na veřejně prospěšný účel, který se obvykle získává ve více méně veřejné soutěži na základě předloženého projektu. Další upřesnění spočívá mimo jiné v rozdílném rozdělení podpory podle kontinentů, například v Evropě se podporují vědecké, výzkumné, případně i kulturní projekty, kdežto v USA či Velké Británii je význam grantové podpory širší a zahrnuje i soukromou dobročinnost.“³¹

Jelikož zákon č. 218/2000 Sb. ani jiný zákon pojem „grant“ žádným způsobem nedefinuje, můžeme jej chápat jako konkrétní formu dotace. To potvrzuje Bohumil Nekolný z Divadelního ústavu: „Grant, dotace, příspěvek: to vše chápeme jako dotační tituly. O grant musí žadatel usilovat v grantovém řízení, dotaci můžete dostat pouze administrativním rozhodnutím.“³² Pravidla pro udělování grantů definují jednotlivé grantové programy zastupitelstev veřejné správy.

Mecenáš

Pokud odhlédneme od čistě „zjištěného“ záměru sponzoringu, barteru apod., kde je vždy „něco za něco“, nalezneme v kultuře také nezištnou podporu a to od „mecenáše“. „Stále více firem dnes financuje nezávislé aktivity. Jde zejména o sportovní, kulturní a často i humanitární činnosti. V kulturní oblasti se spíše mluví o mecenášství, které je diskrétnější a méně systematické.“³³

Definice mecenáše: „Člověk, který investuje individuálně osobně ze svých vlastních (a nikoli firemních) prostředků; individuální dárcce, příznivec, sympatizant, který poskytuje dar (nejčastěji finanční příspěvek) z osobních důvodů bez jakýchkoli dalších požadavků a záměrů a zpravidla diskrétně

³⁰ DVOŘÁK J., *Malý slovník managementu divadla*, Praha : Pražská scéna, 2005, s. 95, ISBN: 80-86102-49-1

³¹ ZAJÍČKOVÁ, M., *Granty – jak to funguje?* [online]. [cit. 20. Října 2010]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/284596-granty-jak-to-funguje/>

³² NEKOLNÝ, B., vlastní emailová korespondence

³³ MARUANI L., *Abeceda marketingu*, Praha : Management Press, 1995, s. 151, ISBN 80-85603-95-0

a někdy i nesystematicky.³⁴ Mecenášem je pro Českou republiku například Josef Hlávka, který se vzdal veškerého majetku ve prospěch veřejnosti. Jeho nadace působí dodnes (Hlávkova nadace).

Merchandising

Pod pojmem merchandising si můžeme představit především podporu prodeje a reklamní předměty. V rámci divadla se jedná o posilování vztahu k hlavnímu produktu – konkrétnímu divadlu – formou doplňkového prodeje vztahujícího se například k hlavním protagonistům. Například to mohou být CD, knihy, DVD, kalendáře nebo dokonce i puzzle s fotografiemi z představení; všechny předměty, na které lze umístit logo, podpis: zkráceně vyjmenujeme hrníčky, přívěšky, deštníky, polštáře, trička, šátky, fotografie...

Definice merchandisingu: „Nyní je to především návazný a doplňkový prodej, obchod s licencovanými a autorizovanými předměty a reklamními, televizními, marketingovými a jinými právy (licencemi, licenčními smlouvami). Tento prodej reklamních předmětů je stále významnějším marketingovým a finančním nástrojem, posilující vazby k zákazníkovi.“³⁵

Partnerství

Partnerství znamená pro divadlo nejen sdílení zkušeností a přenosem relevantních informací, ale také možnost získat lepší a snadnější přístup k finančním zdrojům.

Definice partnerství: „Partner je účastník spolupráce, společník; partnerství je forma spolupráce, která může mít různou podobu a většinou má dlouhodobější charakter.“³⁶ Zároveň se na partnerství můžeme podívat z širšího hlediska. Nejlépe vystihuje tento pohled Vladimír Vojík: „Jde o formu spolupráce, která je založena na vzájemné výhodnosti, společenských programech a jejich realizaci, a to pokud možno z dlouhodobého hlediska. Výstupem takovéto spolupráce nebo účelového spojení by pak měla být hlavně

³⁴ DVORÁK J., *Malý slovník managementu divadla*, Praha : Pražská scéna, 2005, s. 154, ISBN: 80-86102-49-1

³⁵ DVORÁK J., *Malý slovník managementu divadla*, Praha : Pražská scéna, 2005, s. 156, ISBN: 80-86102-49-1

³⁶ DVORÁK J., *Malý slovník managementu divadla*, Praha : Pražská scéna, 2005, s. 194, ISBN: 80-86102-49-1

přidaná hodnota, která vzniká dosažením potřebných výsledků, kterých zúčastněné strany nemohou osamoceně docílit. V podstatě dochází k synergickému efektu, kdy celek má větší hodnotu a váhu, než pouhý nasčítaný součet jednotlivých aktivit... Podstatou partnerství je vzájemně si pomáhat překážky překonávat, a to jak v oblasti komunikace, tak i v rozdílných organizačních dovednostech aktérů.³⁷

Sponzoring

Přestože se sponzoring v České republice těší stále větší popularitě v reklamních a komunikačních strategiích firem, nejedná se zatím o plně rozvinutou formu získávání zdrojů. Sponzorování divadla je spíše nahodilé a funguje dobře na základě osobních vztahů.

Definice sponzoringu: „Sponzoring není jen jednostranné odevzdání finančního obnosu, ale bývá definován jako poskytování finančních, hmotných příspěvků a služeb společností za určitých podmínek a v rámci marketingových a komunikačních cílů těchto společností, je to zcela specifické partnerství mezi sponzorem (korporací) a sponzorovanou akcí.“³⁸

Typy sponzora: Generální, hlavní, dílčí

„Navazování kontaktů se sponzory může být osobní, neosobní nebo lokální. Osobní jsou například přes příbuzné, přátele nebo známé, neosobní jsou tehdy, když potencionálního sponzora oslovuje přes různé databáze a adresáře na základě informací např. že je častým sponzorem podobných událostí a akcí. Lokální mohou být společnosti a podnikatelské subjekty v okolí naší instituce apod. Sponzorování se může týkat divadla jako celku, divadelní sezóny, jednotlivých představení, různých akcí a projektů, které se v divadle konají nebo také týmu a jednotlivců.“³⁹

Typy sponzorování: Sponzorovat lze celé divadlo a jeho soubor; konkrétní vybranou inscenaci; jednu nebo více divadelních sezon. Dále pak ostatní

³⁷ VOJÍK V., *Podnikání v kultuře a umění*, Praha : ASPI, 2008, s. 90, ISBN 978-80-7357-356-0

³⁸ DVORÁK J., *Kreativní management pro divadlo*, Praha : Pražská scéna, 2004, s. 95, ISBN: 80-86102-53-X

³⁹ ŠKARABELOVÁ, Simona: *Ekonomika kultury a masmédií*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, str. 183.

projekty, jako jsou zájezdová představení, hostování souboru, je možné také sponzorovat herecký tým nebo jednoho konkrétního herce.

Příklady protihodnoty ze strany divadla k poskytnuté finanční částce sponzora

- propagace loga a značky na tiskových materiálech (plakátech,
- billboardech, vstupenkách, programech, internetu), v rozhovorech;
- vstupenky na představení a premiéry pro partnery, zaměstnance sponzora;
- osobní přivítání členem hereckého sboru či principálem divadla;
- vystavení bannerů a dalších reklamních předmětů v prostorách divadla;
- nastavení nižší částky za zadané představení pro firmu;
- pronájem divadelních prostor za výhodnou cenu nebo zcela zdarma pro
- účely konferencí apod.;
- úvodní věta, vzkaz divákům (rekl. sdělení) před začátkem představení.

Marketingová definice sponzoringu: „Sponzoring je komunikační technika umožňující koupit či finančně podpořit určitou událost, pořad, publikaci a různá díla tak, že organizace získá příležitost prezentovat svou obchodní značku, název či reklamní sdělení. Sponzor dává k dispozici finanční částku nebo věcné prostředky a za to dostává protislužbu, která mu pomáhá k dosažení marketingových cílů. Sponzoring se většinou soustřeďuje na sportovní, kulturní a sociální oblast.“⁴⁰

Lze konstatovat, že sponzorství sdílí dva základní reklamní cíle – generovat povědomí a podporovat pozitivní sdělení o produktu a firmě. Jinými slovy sponzorující společnost získává vyšší hodnotu, zvyšuje svoji známost a popularitu. To je důvodem, proč se firmy stále více zaměřují právě na tento způsob své propagace a zároveň podpory např. kulturní činnosti. Další definici sponzoringu pojmenoval M. Bruh: „Sponzorování lze definovat jako připravenost peněžních, věcných prostředků nebo služeb ze strany podniků pro

⁴⁰ VYSEKALOVÁ, J., MIKEŠ, J., *Reklama – Jak dělat reklamu*, Praha : Grada Publishing, 2007, s. 16, ISBN 978-80-247-2001-2

osoby nebo organizace ve sportovní, kulturní nebo sociální oblasti, které slouží k dosažení podnikatelských marketingových a komunikačních cílů. Jedná se o specifickou formu partnerství, ve které sponzor a sponzorovaný dosahují svých cílů pomocí toho druhého. Vstup do partnerství se vyjadřuje prostřednictvím sponzorování, ve kterém jsou smluvně regulovány výkony a protivýkony obou partnerů.⁴¹

Veřejná sbírka

V roce 1995 uskutečnila nadace Tomáše Töpfera a Elišky Balcerové celonárodní veřejnou sbírku na obnovu skomírajících divadelních prostor v pražských Nuslích – někdejší Hudební divadlo v Nuslích, dříve Divadlo na Fidlovačce či Tylovo divadlo důvěrně přezdívané Tyláček. Divadlo bylo slavnostně otevřeno po generální rekonstrukci v roce 1998. Veřejná sbírka je také jednou z forem sponzoringu.

Definice veřejné sbírky: „Veřejnou sbírkou se nejčastěji přispívá na konkrétní projekt dané neziskové organizace. Veřejnou sbírkou podle zákona č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel, zejména humanitární nebo charitativní, rozvoj vzdělání, tělovýchovy nebo sportu, nebo ochrana kulturních památek, tradic nebo životního prostředí.“⁴²

Vytváření příjmů z vlastní činnosti

Jedním z podstatných zdrojů financování divadel je vytváření příjmů z vlastní činnosti a to buď hlavní, nebo z vedlejší doplňkové činnosti. Hlavní činnost můžeme rozdělit na jednotlivý volný prodej vstupenek, předplatné, skupinový prodej. Poloprázdné divadlo má na diváky negativní vliv, proto je potřeba učinit všechna možná opatření, jak diváky do sálu přilákat.

Volný prodej vstupenek: Vliv na prodejnost vstupenek má mnoho faktorů. Jednak je to cena představení, jeho kvalita, herecké obsazení známými

⁴¹ POLOK, V., *Co je sponzoring [online]*. [cit. 16. listopadu 2009]. Dostupné z: <http://motiv8.cz/marketing/co-je-sponzoring.html>

⁴² POLOK, V., *Co je sponzoring [online]*. [cit. 16. listopadu 2009]. Dostupné z: <http://motiv8.cz/marketing/co-je-sponzoring.html>

osobnostmi. V neposlední řadě má vliv na prodej vstupenek také internetový nákup přes obchodní portály. Tento systém má mnoho výhod – jednak lidé nakupují z pohodlí domova či z práce, nemusejí tak absolvovat cestu navíc, ani telefonicky zjišťovat, zda jsou na vybrané představení ještě volné vstupenky. Toto samozřejmě částečně neplatí pro generaci seniorů, kteří často nemají přístup k internetu nebo neumějí platit kartou. Jako pomoc se v takovýchto situacích ukazuje spolupráce s mladšími členy rodiny, kteří seniorům vstupenky on-line nakoupí.

Předplatné: „Ty organizace, které již dlouhou dobu působí v jednom městě, mají možnost připravit nabídku předplatného na dvě či více představení. Třebaže počty zakoupeného předplatného klesají následkem poklesu disponibilní části příjmu a komplikací s plánováním návštěvnosti předem, mnoho organizací úspěšně zavedlo předplatné díky nabídce slev, vysoké flexibilitě ve výběru představení a výhodám nabízeným pouze majitelům představení.“⁴³

Skupinový prodej: Tato forma prodeje se často uplatňuje u firem a organizací, které si za zvýhodněnou skupinovou cenu pořídí větší počet vstupenek. Je však nutné disponovat v divadle schopnými lidmi v obchodním oddělení, kteří se aktivně na skupinovém prodeji podílejí. Nutně k tomu potřebují znát program na delší dobu dopředu, jelikož organizace a firmy – potencionální kupci, nejsou tolik flexibilní při výběru konkrétního data a představení, jako jednotlivci. Často se musí počítat s delším schvalovacím procesem uvnitř firem. Vedlejší doplňková činnost je nedílnou součástí příjmů divadla, na které si dokonce zřizují konkrétní živnostenské oprávnění. Patří mezi ně různé formy pronájmů, půjčování a šití kostýmů apod.

Pronájem prostor: pronájem divadelních prostor pro firemní konference, filmové natáčení, zkušebna pro školy apod. Zároveň pokud divadlo vlastní prostory, kde je možné zřídit restauraci, může takto učinit. Výhodou je možnost nabídnout firmám uspořádání rautů po představení. Příjem plyne také

⁴³ KAISER, M., *Strategické plánování v umění: praktický průvodce*, Praha : Institut umění - Divadelní ústav, 2009. s. 70, ISBN 978-80-7008-236-2

ze samotného pronájmu restaurace provozovateli – divadlu za podmínek dle nájemní smlouvy.

Půjčovna a šití kostýmů: Divadla využívají možnosti zapůjčení kostýmů, dokonce jsou schopny nabízet práci svých kostymérů pro komerční účely.

Výstavy ve foyeru divadla: Pokud divadlo disponuje známými umělci zvučných jmen, kteří se do povědomí diváků zapsali po mnoho desetiletí, může divadlo projednat s danými umělci vernisáž jejich fotografií napříč kariérou či výstavu jejich vlastních děl – obrazů, předčítání básní, prózy apod.

Záštita

Záštita, podobně jako partnerství, přichází ze strany úřadů či státních zástupců. Záštita sice často nenese žádné konkrétní finanční plnění projektům ani divadlům. Nicméně pokud je projekt, divadlo zaštitěn například primátorem hl. města Prahy, může tato skutečnost pomoci organizátorům projektu při získávání finančních prostředků například formou sponzoringu.

Definice záštity: „Záštita je morální podpora projektu.“⁴⁴

Jako příklad uveďme, jakým způsobem formuluje záštitu primátora hl. m. Prahy město Praha: „Záštita primátora hl. m. Prahy může být poskytnuta akcím, jejichž cíle jsou v souladu se zájmy města či významně přispívají k rozvoji nebo zvýšení prestiže města. Tato záštita může být poskytnuta i na akce dlouhodobějšího charakteru. Primátor hl. m. Prahy může rovněž poskytnout záštitu nad významnými společenskými, kulturními, vzdělávacími, sportovními, charitativními a dalšími veřejně prospěšnými akcemi konanými především na území města. Tato záštita je zpravidla poskytnuta na jednorázové či na krátkodobé akce. Poskytnutí záštity primátora hl. m. Prahy je čestnou poctou a neplyne z ní nárok na finanční či jiné zajištění akce, pokud není kompetentním orgánem rozhodnuto jinak.“⁴⁵

⁴⁴ PORTÁL HL.M. PRAHY., *Záštita radních hlavního města Prahy [online]*. [cit. 3. května 2011]. Dostupné z:

http://www.praha.eu/jnp/cz/home/volene_organy/rhmp/seznam_akci_pod_zastitou_radnich/

⁴⁵ PORTÁL HL.M. PRAHY., *Žádost o záštitu primátora hl. m. Prahy [online]*. [cit. 29. září 2010]. Dostupné z:

PRAKTICKÁ ČÁST

4. FINANCOVÁNÍ DIVADEL NA ÚROVNI KRAJŮ

4.1 Charakteristika a zaměření výzkumu

Umění a především divadlo jsou definovány jako „veřejná služba“ a jako takové má stát povinnost je finančně podporovat. Ovšem pouze forma státní podpory – dotací, příspěvků, subvencí, grantů apod. se dlouhodobě jeví jako nedostačující. Přestože by se měl stát podílet na hlavním financování divadel, nesmí uplatňovat přímý vliv na výsledky rozdělování financí a nesmí řídit umělecké organizace. Dalším důležitým aspektem kulturního prostředí je zaručení nezávislosti uměleckých organizací. Proto musí být vytvořeno takové prostředí, ve kterém existuje rozmanitost finančních zdrojů, se zajištěním přístupu pro veškerá divadla. Distribuce finančních prostředků je svázána s řadou kritérií, která musí divadla splnit.

Fundraising na úrovni krajů: „Ukazuje se, že v České republice si musí lidé nejdříve zvyknout na to, že činnost nejrůznějších organizací a institucí je velice důležitým faktorem rozvoje společnosti a že podpora takovýchto organizací se vrací nejen ve formě osobního uspokojení z dárcovství, ale i spokojenějšího života celé společnosti (...). Je nutné si uvědomit, že jde o celou plejádu rozpočtových organizací starajících se o kulturu, vědu a umění na úrovni státu, krajů měst a obcí. Rozdílnost musíme vidět i v dalších podmínkách, např. některé nadace jsou velice populární, neboť za nimi stojí mediálně známé osobnosti, zanedbatelný není ani faktor geografický, protože není sporu o tom, že v Praze jsou podmínky pro fundraising lepší než v jiných regionech.“⁴⁶

http://www.praha.eu/jnp/cz/home/zivot_v_praze/jak_si_zaridit/zadosti_povoleni_a_stiznosti-zadosti-ZS334.html?category=882646

⁴⁶ VOJÍK V., Podnikání v kultuře a umění, Praha: ASPI, 2008, s. 122, ISBN 978-80-7357-356-0

Zákon 218/2000 Sb. definuje poskytování dotací ze státního rozpočtu do rozpočtů územních samosprávných celků takto: „Kritéria pro výpočet výše dotace poskytované ze státního rozpočtu do rozpočtu kraje stanoví každoročně zákon o státním rozpočtu. Dotace ze státního rozpočtu do rozpočtů obcí se poskytují prostřednictvím krajů, v jejichž obvodu leží příslušné obce. Činnost krajů podle věty první je činností vykonávanou v přenesené působnosti.“⁴⁷

Cílem práce je posoudit konkrétní aspekty financování divadel na úrovni krajů České republiky. Dalším dílčím cílem je zhodnocení, zda jsou kulturní granty vhodným prostředkem pro financování divadel také mimo hlavní město Prahu. Výsledky rešerší a šetření na úrovni krajů v celé republice i mezi řediteli divadel jsou využity pro řešení stanovených hypotéz.

4.2 Stanovené pracovní hypotézy

Vzhledem k uvedeným cílům práce formulujeme dvě pracovní hypotézy, které budeme v praktické části této práce ověřovat. Jedná se o následující hypotézy, které vychází z obsahového zaměření diplomové práce.

Hypotéza č. 1

Financování divadel z více zdrojů je nejvhodnější formou podpory divadel v České republice.

Hypotéza č. 2

Kulturní granty pro divadla jsou lépe využitelné v Praze.

4.3 Použité metody šetření

Při výběru metodiky řešení jsme vycházeli z podstaty zkoumaného problému z hlediska existujících a použitelných metodik. Konkrétně byly využity následující metodické postupy spadající do kvalitativních průzkumů: **dotazníkové šetření a rozhovor**. Tyto nás vedly indukativním postupem k poznání

⁴⁷ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

daného problému a k vytvoření hypotéz. Zvolený kvalitativní průzkum má díky otevřeným odpovědím vysokou validitu.

V rámci šetření jsme využili dotazníku, ve kterém jsme zvolili otázky na základě studia pramenů, zabývajících se problematikou financování divadel. Hledali jsme odpovědi na to, jaký způsob podpory profesionálních divadel existuje na úrovni krajských úřadů, jaké mají kompetentní osoby z odboru kultury osobní zkušenosti s konkrétním financováním divadel. V rámci rozhovoru s řediteli divadel jsme porovnávali způsob využívání kulturních grantů v příspěvkové organizaci a ve společnosti s ručením omezeným.

4.4 Výsledky dotazníkového šetření

V této části práce podrobně prozkoumáme a vyhodnotíme odpovědi v rámci dotazníkového šetření mezi kompetentními úředníky z odboru kultury krajských úřadů se zaměřením na profesionální divadla. Zároveň provedeme komparaci informací získaných na webových stránkách jednotlivých krajů.

4.4.1 Středočeský kraj

Středočeský kraj má na svém území celkem tři profesionální divadla: Divadlo Kladno, Divadlo A. Dvořáka v Příbrami a Městské divadlo Mladá Boleslav. Středočeský kraj schválil na zasedání zastupitelstva v říjnu 2009 svým usnesením č. 82-6/2009/ZK transformaci osmnácti fondů a dotačních programů do osmi fondů Středočeského kraje. Původní Fond kultury byl transformován do Středočeského fondu kultury a obnovy památek. V roce 2011 vyhlásil středočeský kraj divadlo jako novou podporovanou oblast.

Přestože na stránkách kraje nalezneme záložku granty a dotace, na divadla se vztahují pouze dotace: Program se nazývá „Podpora divadla“ a je určen profesionálním divadlům, které realizují divadelní tvorbu nadlokálního charakteru, o.p.s. „Žadatelem o dotaci v rámci této oblasti podpory může být pouze profesionální divadlo, které realizuje divadelní tvorbu nadlokálního charakteru. Lze požádat o dotaci v rozmezí 10 000,- Kč až 500 000,- Kč. Minimální spoluúčast žadatele je 5 %. V rámci jednoho fondu lze požádat

pouze o jednu dotaci. V případě žádosti např. o dotaci z Podpory divadla již nelze pro daný rok podat žádost z dalších oblastí podpory téhož fondu. V tomto případě tedy již nelze v daném roce požádat souběžně o dotaci z podpory obnovy kulturních památek, obecních knihoven, podpory drobných památek nebo podpory kultury, historických akcí a slavností. Současně platí, že i v rámci jedné oblasti podpory (tj. podpory divadla) může jeden žadatel podat pouze jednu žádost.⁴⁸

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman Středočeského kraje MUDr. David Rath: „Kultura by měla být financována z více zdrojů a státní nebo krajský příspěvek by měl tvořit jen její menší část. Větší část finančních prostředků by měla být realizována z vlastních zdrojů pořadatele nebo sponzorů.“⁴⁹

Dotazníkové šetření krajský úřad Středočeského kraje

Z dotazníkového šetření vyplývá, že se kraj podílí na financování tří profesionálních divadel formou dotací. Od roku 2010 se jedná o částku ve výši 500 tisíc korun na rok. Kraj cítí jakousi povinnost postarat se o tato profesionální divadla, i když není jejich zřizovatelem. Kulturní granty pro divadla na úrovni krajů jsou dle respondentů vhodné pouze jako jedna z možností spolufinancování divadel. Nejvhodnější je vícezdrojové financování.

Tabulka 2 – Financování divadel Středočeským krajem 2006–2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Divadlo Kladno*	421 000	1 000 000***	880 000	825 000	500 000	500 000
Divadlo Kladno**	554 400					
Divadlo Příbram*	277 000	858 000	890 000	905 000	500 000	500 000
Divadlo Příbram**	538 800					
Divadlo M. Boleslav*	302 000	900 000	925 000	980 000	500 000	500 000
Divadlo M. Boleslav**	548 000					

* Dotační titul: podpora českých divadel ** Dotační titul: Fond kultury

*** Dotace i pro divadlo Lampion (součást divadla Kladno)

Zdroj: Středočeský kraj

⁴⁸ STŘEDOČESKÝ KRAJ., *Podpora divadla [online]*. [cit. 8. října 2010]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/stredocesky-fond-kultury-a-obnovy-pamatek/podpora-divadla.htm>

⁴⁹ MINISTERSTVO KULTURY, Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009, Praha : MK, 2009, s. 203, ISBN 978-80-86310-88-6

4.4.2 Jihočeský kraj

Jihočeský kraj má na svém území celkem dvě profesionální divadla – Divadlo Oskara Nedbala v Táboře a Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích. Aktuální „Grantový program živé kultury“: Záměrem grantového programu je podpořit rozvoj živé kultury – hudba, tanec, divadlo, folklór, film (např. filmové festivaly), fotografie, řemeslné a výtvarné dílny a ostatní témata související s živou kulturou (alokace 5 000 000 Kč). Další program zaměřující se na divadla je „Dotiční program Jihočeského kraje pro poskytování příspěvků“. Tento program je zaměřen na poskytnutí neinvestičních prostředků v oblasti kultury. Zahrnuje všechny druhy kultury a pružně reaguje na nové trendy související s kulturou. Je rozdělen do kategorií: hudba, tanec, publikační činnost, divadlo, folklór, film, fotografie, řemeslo. Program umožňuje i úhradu výdajů na pořízení předmětů, jejichž nákupní hodnota nepřevyšuje 40 000 Kč. Nespornou výhodou programu je doba realizace, která končí v dubnu následujícího roku, což umožňuje pokrytí exponovaného období přelomu roku v oblasti kultury (alokace 3 250 000 Kč).⁵⁰ Konkrétní podmínky čerpání jsou uvedeny ve zmíněných dokumentech.

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl Hejtman Jihočeského kraje Mgr. Jiří Zimola: „Veřejné služby kultury by měly být rozhodně financovány z veřejných prostředků, aby byla zaručena jejich kvalita a dostupnost. Jihočeský kraj vyhláší každoročně tyto mimo jiné programy podpory kultury: Grantový program Podpora živé kultury (alokace 5 mil. Kč) a Příspěvkový program Kultura (alokace 4,5 mil. Kč).“⁵¹ Odpovědi na dotazníkové šetření se nám na krajském úřadě v Českých Budějovicích nepodařilo získat.

⁵⁰ JIHOČESKÝ KRAJ., *Leták - granty, podpory a příspěvky JčK 2012 [online]*. Dostupné z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1649&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1649&par[lang]=CS)

⁵¹ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 171, ISBN 978-80-86310-88-6

4.4.3 Plzeňský kraj

Plzeňský kraj má ve svém rozpočtu alokované finance na podporu plzeňským kulturním organizacím – Divadlo J. K. Tyla, Plzeňská filharmonie a Divadlo Alfa (v r. 2009 16 milionů korun). Na území kraje působí ještě Stálá divadelní scéna Klatovy (SDS), organizace zřizovaná Plzeňským krajem. Kraj vyhlašuje „Grantový program Plzeňského kraje v oblasti kultury“. Cílem Programu je podporovat kulturní projekty v různých tematických okruzích, divadlo nevyjímaje. Základní kritéria: kvalitní popis projektu, kvalitní zpracování rozpočtu, efektivní a hospodárné využití finančních prostředků. Preference projektů: konkrétní a jasně vymezený vztah projektu k Plzeňskému kraji, projekt podporovaný i z jiných zdrojů, projekt určený pro širší okruh veřejnosti, než jen pro zájmový okruh a další.⁵²

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděla v roce 2009 Hejtmanka Plzeňského kraje doc. MUDr. Milada Emmerová, CSc.: „Především by měla být financována z veřejných zdrojů, pokud je veřejnou službou a pokud ta která úroveň veřejné služby se na tom shodne. Samozřejmě, vítanou pomocí kultuře jsou nebo by měly být nejrůznější fondy (Státní fond kultury či fondy Evropské unie) a nadace, jež jsou naplňovány z nejrůznějších zdrojů včetně privátních. A pak pochopitelně i samotní privátní sponzoři...“⁵³

Dotazníkové šetření krajský úřad Plzeňského kraje

Z dotazníkového šetření nám vyplynulo, že divadlům, která kraj nezřizuje, je ze strany kraje udělena pravidelná finanční podpora ve formě účelově určené finanční dotace na konkrétní rok. Stálá divadelní scéna Klatovy je ze strany kraje podporována formou příspěvku na provoz přímo z rozpočtu kraje – stanoveno jako závazný ukazatel.

Na otázku, zda kraj poskytuje kulturní granty jako jeden ze způsobů financování divadel, v jakém rozsahu a na co konkrétně bylo respondentem

⁵² PLZEŇSKÝ KRAJ., *Systém pro dotační řízení Plzeňského kraje [online]*. Dostupné z: <http://dotace.plzensky-kraj.cz/>

⁵³ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 194, ISBN 978-80-86310-88-6

zodpovězeno, že kulturní granty profesionálním divadlům nejsou poskytovány a jsou dotovány přímo z rozpočtu kraje. Zde se domníváme, že dochází k záměně pojmů grant a dotace – s ohledem na výše zmíněnou skutečnost, že Plzeňský kraj vyhláší „Grantový program Plzeňského kraje v oblasti kultury“, v jehož názvu je slovo grant uvedeno. Šetřením jsme zjistili, že přestože se v názvu hovoří o grantu, v obsahu dokumentu jsou zmiňovány pouze dotace.

Na otázku: „Domníváte se, že kulturní granty jsou vhodným prostředkem pro financování divadel v Plzeňském kraji? (Proč ano nebo proč ne?)“ respondent uvedl, že vzhledem k tomu, že se na území Plzeňského kraje vyskytují pouze dvě profesionální divadla, se respondent domnívá, že kulturní granty jsou bezpředmětné. I s ohledem na to, že obě divadla mají naprosto odlišnou cílovou skupinu a programovou náplň. Respondent se dále domnívá, že systém dotace přímo z rozpočtu Plzeňského kraje, je vyhovující a dostačující.

Tabulka 3 – Financování divadel Plzeňským krajem 2006–2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Divadlo Alfa	200 000	300 000	500 000	1 000 000	1 200 000	1 000 000
Divadlo JKT	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	4 000 000	6 000 000
Divadlo SDS	3 815 000	4 005 000	4 145 000	4 400 000	4 900 000	4 940 000

Zdroj: Plzeňský kraj

4.4.4 Karlovarský kraj

Na území Karlovarského kraje působí v oblasti profesionálního divadla Městské divadlo v Karlových Varech a Západočeské divadlo v Chebu. Kraj poskytuje „příspěvky“, nikoli granty. Název není nijak upřesněn, kraj zmiňuje pouze: „Poskytnutí příspěvku z rozpočtu Karlovarského kraje“. Příspěvkem se pro účely rozumí finanční dotace poskytnutá z rozpočtu Karlovarského kraje dle zákona o krajích. Z Pravidel pro poskytování příspěvků z rozpočtu Karlovarského kraje na podporu kulturních aktivit dále vyplývá, že příspěvky se v souladu se zákonem o krajích poskytují žadatelům k podpoře aktivit v oblasti kultury. Příspěvky nelze poskytnout organizacím zřízeným nebo zakládaným krajem. Žadatel o příspěvek z rozpočtu může podat nejvýše tři žádosti o příspěvek v kalendářním roce. Příspěvky se poskytují zejména

k podpoře realizace projektů, které mají regionální a nadregionální význam; zahrnují aktivity, na kterých má kraj zájem; významně prezentují kraj; není možno je realizovat z běžných provozních prostředků žadatele. Příspěvky se poskytují žadatelům na základě předloženého projektu, zpracovaného v souladu s pravidly o poskytování příspěvků.⁵⁴

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman Karlovarského kraje PaedDr. Josef Novotný: „Financování významných uměleckých souborů a organizací by vzhledem ke svému významu a tradici mělo být hrazeno především ze státních prostředků (příspěvkové organizace), u dalších subjektů by mělo dojít k rovnoměrně rozloženému vícezdrojovému financování vlastní činnosti (státní dotace, granty, sponzorské příspěvky apod.). Velký potenciál přináší i možnost čerpání financí z fondů EU.“⁵⁵ Odpovědi na dotazníkové šetření se nám na krajském úřadě v Karlových Varech nepodařilo získat.

4.4.5 Ústecký kraj

Ústecký kraj eviduje na svém území profesionální divadla – Severočeské divadlo opery a baletu v Ústí nad Labem, Městské divadlo v Mostě s loutkovým Divadlem rozmanitostí, Činoherní divadlo v Ústí n. L. a Docela velké divadlo v Litvínově. Ústecký kraj vyhlašuje dotační program pod názvem „Program podpory aktivit stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících v Ústeckém kraji“. Tento program je určen k podpoře stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících na území Ústeckého kraje, především na jejich zájezdovou činnost na území kraje, na zajištění svozu diváků, posílení atraktivnosti repertoáru (hostování sólistů) a dalších funkcí souvisejících s podporou působení těchto organizací na území Ústeckého kraje. Čerpání je určeno především na zajištění

⁵⁴ KARLOVARSKÝ KRAJ., *Pravidla pro poskytování příspěvků z rozpočtu Karlovarského kraje na podporu kulturních aktivit [online]*. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/kraj_cz/Dotace_all/dotaceKK/seznam_prispevku/kultura_sport.htm

⁵⁵ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 177, ISBN 978-80-86310-88-6

působení těchto organizací na území Ústeckého kraje (zájezdová činnost), ale může být použito i na zajištění svozu diváků, posílení atraktivnosti repertoáru (hostování sólistů) a dalších funkcí souvisejících s podporou působení těchto organizací.⁵⁶

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděla v roce 2009 Hejtmanka Ústeckého kraje Jana Vaňhová: „Kultura musí být chápána jako veřejná služba a je třeba respektovat stav, že jako celek není samofinancovatelná. Prozatím není zcela zohledněn ani fakt, že generuje také vedlejší příjmy. Proto největší podíl na dotování kultury musí nést i nadále obce, kraj nebo stát. Přesto není třeba opouštět záměr na určité daňové úpravy, které by prospěly kultuře, stejně jako propagovat účast a oceňovat donátorství a další formy podpory kultury. Samozřejmě za předpokladu transparentnosti, účelnosti a hospodárného využití.“⁵⁷

Dotazníkové šetření krajský úřad Ústeckého kraje

Z dotazníkového šetření nám vyplynulo, že se kraj podílí na financování profesionálních divadel formou dotací, konkrétně příspěvkem na nadregionální činnost jednotlivých profesionálních souborů. Kulturní granty Ústecký kraj neposkytuje. Respondent se dále domnívá, že pro vytvoření podmínek pro rozdělování kulturních grantů by bylo zapotřebí vytvořit konkurenceschopné prostředí s motivací k lepším výkonům. Avšak otázka „konkurence“ je ne zcela adekvátní vzhledem k zaměření jednotlivých profesionálních souborů a nabídce pro veřejnost. Tento model nebyl pro území Ústeckého kraje diskutován. V rámci odpovědi na otázku „Jaká forma financování divadel je na úrovni krajů dle Vašeho názoru nejvhodnější (jedna nebo kombinace více...)?“ kde odpověď zněla: Rozhodně vícezdrojové, kombinované.

⁵⁶ ÚSTECKÝ KRAJ., *Program podpory aktivit stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících v Ústeckém kraji pro rok 2012 [online]*. Dostupné z:

http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1664465&p1=85158

⁵⁷ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 206, ISBN 978-80-86310-88-6

Tabulka 4 – Financování divadel Ústeckým krajem 2006–2011

Divadlo	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Severočeské divadlo opery a baletu	4 000 000	5 200 000	5 200 000	5 200 000	2 400 000	2 400 000
Činoherní studio ÚL	0	1 900 000	1 000 000	1 000 000	500 000	500 000
Městské divadlo Most	2 500 000	3 500 000	3 800 000	3 800 000	1 800 000	1 800 000
Docela velké divadlo v Litvínově	0	350 000	400 000	400 000	100 000	100 000

Zdroj: Ústecký kraj

4.4.6 Liberecký kraj

Liberecký kraj eviduje na svém území tyto profesionální divadla – Divadlo F. X. Šaldy a Naivní divadlo v Liberci. Liberecký kraj vyhláší „Grantové programy odboru na rok 2012“. Jedná se o podporu v oblasti: kulturní akce v obcích, místní kultura; Aktivní kulturní tvorba, zájmové aktivity; Národopis, tradiční řemesla, zachování místních tradic. O podporu mohou žádat: Obce, svazky obcí, fyzické a právnické osoby, občanská sdružení, neziskové organizace. Forma podpory: Dotace neinvestičního charakteru z Grantového fondu Libereckého kraje.

Žadatelé musí splňovat tyto podmínky: Realizace projektu na území Libereckého kraje; Realizace projektu musí být zahájena v kalendářním roce, ve kterém byla dotace přiznána; Žadatel nesmí využít na realizaci projektu jiné dotace z Grantového fondu Libereckého kraje; Maximální výše dotace 40 000,- Kč; Dotace bude poskytnuta pouze na vymezený účel do maximálně 80 % skutečně vynaložených nákladů.⁵⁸

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl Hejtman Libereckého kraje Bc. Stanislav Eichler: „Kulturní služby jsou poskytovány ve veřejném zájmu a ze své ekonomické povahy jsou existenčně závislé na veřejných rozpočtech. Poskytování kvalitních kulturních služeb by mělo být prvotně financováno z veřejných rozpočtů (stát, kraje a obec). Kooperativní financování z těchto rozpočtů se jeví jako nejefektivnější. Kraje se dodnes potýkají

⁵⁸ LIBERECKÝ KRAJ., *Žádost o dotaci z Grantového fondu Libereckého kraje [online]*. Dostupné z: <http://kultura.kraj-lbc.cz/page418/grantove-programy-odboru-na-rok-2012>

s tím, že jim ze státu byly převedeny organizace, mnohdy ve špatném technickém stavu, a následné řešení již bylo ponecháno na rozpočty krajů.⁵⁹

Dotazníkové šetření krajský úřad Libereckého kraje

Z šetření nám vyplynulo, že Liberecký kraj podporuje dvě výše zmíněná profesionální divadla, kterým přispívá pravidelně z rozpočtu na provoz. Kraj každoročně zahrnuje neinvestiční dotaci divadlům do návrhu rozpočtu, konkrétní částky oběma divadlům jsou součástí usnesení orgánů kraje v rámci schvalování rozpočtu na příslušný rok. Zjistili jsme, že prostředky jsou divadly využity na pokrytí provozních nákladů. Poskytují se na základě schválené a uzavřené smlouvy.

Dále jsme z odpovědí zjistili, že bez ohledu na výše uvedenou dotaci, mohou divadla předložit žádost do otevřených grantových programů kraje. Jedná se o žádosti na drobné a větší projekty, nastudování představení apod. Výše dotace z grantových programů je limitována v souvislosti s alokovanými prostředky na určitý program v daném roce. Program na podporu kultury má většinou stanovenou maximální částku na 40 tis. Kč na projekt.

Dle respondenta se kulturní granty hodí na určité aktivity nebo projekty. Respondent se domnívá, že nelze tímto způsobem poskytovat prostředky na provoz divadel a měly by být stabilně zakotveny v rozpočtu kraje na každý rok. Divadla by měla mít v tomto alespoň nějakou jistotu, že prostředky dostanou a nemusí o ně soutěžit s jinými subjekty, jak je tomu v grantovém programu, kde jde o výběr nejlépe vyhodnocených projektů.

Respondent uvádí, že nejvhodnější způsob financování divadel je kooperativní financování z veřejných prostředků: zřizovatel (město), kraj, Ministerstvo kultury – jako základ pro fungování instituce (provozní výdaje). Další finanční podpora je závislá na úspěšnosti v podávání žádostí do různých grantových programů samosprávy nebo státní správy, nadací a podobně, a to na zajištění dalších aktivit, záměrů a projektů.

⁵⁹ MINISTERSTVO KULTURY, Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009, Praha : MK, 2009, s. 206, ISBN 978-80-86310-88-6

Tabulka 5 – Financování divadel Libereckým krajem 2006–2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Divadlo F. X. Šaldy – grant						50 000 35 000
Divadlo F. X. Šaldy – dotace	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Naïvní divadlo – grant		13 000				
Naïvní divadlo – dotace	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000

Zdroj: Liberecký kraj

4.4.7 Královehradecký kraj

Královehradecký kraj eviduje na svém území tyto profesionální divadla – Klicperovo divadlo a Divadlo Drak (o.p.s.) a je spolu s městem Hradec Králové jejich spoluzakladatelem. Královehradecký kraj vyhlašuje dotační program: „Podpora a rozvoj profesionálních i neprofesionálních kulturních aktivit.“ Cílem programu je: Podpořit realizaci hodnotných kulturních projektů regionálního, národního či mezinárodního významu, veřejnou prezentaci divadelní, hudební, filmové, výtvarné a literární tvorby, festivaly tradiční lidové kultury a folklóru, výstavní a další programy muzeí a galerií. Program je zaměřen na podporu kulturních projektů, které mají v našem kraji svou tradici, ale i projektů nových či méně známých, které svým zaměřením obohatí kulturní dění v regionu, zejména z oblasti divadla, hudby, literárních, výtvarných či filmových projektů, tradiční lidové kultury a folklóru, výstavní a další programy muzeí a galerií. Žadatelem mohou být všechny subjekty dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), a to zejména: občanská sdružení; obecně prospěšné společnosti; církve, náboženské společnosti nebo účelová zařízení církví; obce a města; příspěvkové organizace; fyzické osoby; právnické osoby vyvíjející veřejně prospěšnou činnost.⁶⁰

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman

⁶⁰ KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ., *Dotační program KÚ Královehradeckého kraje [online]*. Dostupné z: <http://dotace.kr-kralovehradecky.cz/Modules/DOTIS/Pages/Public/ProjectList.aspx?Id=7>

Královehradeckého kraje Bc. Lubomír Franc: „Je dávno ověřeno, že kultura prospívá vícezdrojové financování. Téměř dvacet nejvýznamnějších kulturních akcí obdrželo trvalou záštitu rady kraje, která je spojena s ustálenou finanční podporou. Ostatní kulturní aktivity jsou podporovány v rámci grantového programu – v tomto případě žadatelé musí dokazovat kvalitu pořádné akce a schopnost získat i další finanční prostředky. Je potěšující, že mnohé kulturní události významně podporuje také soukromý sektor.“⁶¹

Dotazníkové šetření krajský úřad Královehradeckého kraje

V šetření jsme zjistili, že se kraj podílí na financování zejména regionálních přesahů výše zmíněných institucí. Jedná se podíl na provozních nákladech, které souvisí s přesahy divadel mimo území města Hradce Králové (návštěvnost z celého regionu, popřípadě výjezdy divadel do Královehradeckého kraje).

Divadla formou grantů kraj nepodporuje. Respondent uvádí vhodnost udělování grantů pro město Hradec Králové, které má na financování provozu divadel největší podíl. Kraj podporuje každoročně festival Divadlo evropských regionů částkou 250 tisíc Kč, dále si divadla mohou požádat na konkrétní projekty z dotačního titulu určeného na podporu kulturních aktivit, který je každoročně vyhlašován. Respondent se domnívá, že kulturní granty nejsou vhodným způsobem financování na úrovni kraje. Financování tzv. regionálních přesahů jde dle respondenta nejvhodnější.

Tabulka 6 – Financování divadel krajem za období 2006–2011

Divadlo	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Klicperovo divadlo	*	2 500 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 500 000

* V roce 2006 se kraj stal spoluzakladatelem o.p.s., do té doby to byly příspěvkové organizace města.

Zdroj: Královehradecký kraj

⁶¹ MINISTERSTVO KULTURY, Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009, Praha : MK, 2009, s. 181, ISBN 978-80-86310-88-6

4.4.8 Pardubický kraj

Pardubický kraj eviduje na svém území jedno profesionální divadlo – Východočeské divadlo Pardubice. Pardubický kraj vyhlašuje grantový program pod názvem: „Program podpory kulturních aktivit v Pardubickém kraji“. Program je určen na podporu festivalů a přehlídek; malířských a sochařských symposií a plenérů; folklorních, divadelních, tanečních, hudebních, filmových a výtvarných projektů; akcí tradiční lidové kultury. Všechny akce ucházející se o podporu se musí konat na území Pardubického kraje a být nekomerčního charakteru. Žadatelem o grant mohou být: neziskové organizace (občanská sdružení, spolky, obecně prospěšné společnosti aj.), fyzické osoby, obce do 500 obyvatel; právnické osoby, obce nad 500 obyvatel a jimi zřizované příspěvkové organizace (za ně vždy žádá jejich zřizovatel), dobrovolné svazky obcí. Žadatelem nemohou být příspěvkové organizace zřizované Pardubickým krajem a státními orgány.⁶²

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman Pardubického kraje Mgr. Radko Martínek: „Kultura potřebuje vícezdrojové financování (stát, kraj, obec, neveřejné zdroje, nadace, mezinárodní programy aj.).“⁶³ Na otázky v zaslaném dotazníku odmítli zástupci oddělení kultury odpovědět. Pouze nám sdělili, že Pardubický kraj poskytl dotace na regionální činnost divadla v kraji v roce 2009 částku 3 800 000 Kč, v roce 2010 částku 3 600 000 Kč a v roce 2011 částku 3 055 000 Kč.

4.4.9 Kraj Vysočina

Kraj Vysočina je zřizovatelem Horáckého divadla v Jihlavě. Kraj vyhlašuje „Program rozvoje kraje Vysočina“. Program kraje Vysočina je určen pro poskytování dotací na podporu společenských a kulturních aktivit obcí kraje

⁶² PARDUBICKÝ KRAJ., *Program podpory kulturních aktivit v Pardubickém kraji na rok 2012 [online]*. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/granty-probihajici-pk-v-oblasti-kultury-a-pamatkove-pece/68402/program-podpory-kulturnich-aktivit-v-pardubickem-kraji-na-rok-2012>

⁶³ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 191, ISBN 978-80-86310-88-6

Vysočina souvisejících zejména s oslavami či připomenutím významných výročí obcí. Jedná se především o podporu zachování kultury a kulturních tradic, rozvoj regionálních kulturních aktivit, poskytování dotací na podporu společenských a kulturních aktivit obcí kraje Vysočina souvisejících zejména s oslavami či připomenutím významných výročí obcí. Dotací se pro účely těchto rozumí účelová veřejná podpora z rozpočtu kraje. Každý žadatel může v rámci dvou po sobě jdoucích kalendářních roků obdržet maximálně jednu dotaci. Přiznaná dotace se vztahuje vždy ke kalendářnímu roku podle data podání úspěšné žádosti. Příjemcem dotace může být pouze obec na území kraje Vysočina. Souběh dotace s finanční podporou v rámci grantových programů Fondu Vysočiny nebo z rozpočtu kraje na VIP a další kulturní, společenské a sportovní akce je vyloučen. Dále kraj vyhláší grantový program „Regionální kultura“ vyhlášený v rámci Fondu Vysočiny.⁶⁴

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman kraje Vysočina MUDr. Jiří Běhounek: „Financování kultury by mělo být zajištěno na základě kooperativního modelu za účasti především státu, kraje a obcí, dále také fondů EU a jiných poskytovatelů, nadací a sponzorů. Pozitivním krokem by byla úprava daňového systému ve prospěch podpory kultury. Vícezdrojové financování poskytuje prostor pro aktivní přístup žadatelů a rozšiřuje možnosti alokace zdrojů.“⁶⁵ Kraj Vysočina má v oblasti kultury vypracovaný systém podpory a grantových programů.

Dotazníkové šetření krajský úřad Kraje Vysočina

V rámci dotazníkového šetření jsme se dozvěděli, že Kraj Vysočina činnost divadel jako takových nefinancuje (kromě Horáckého divadla Jihlava, kde plní funkci zřizovatele), ale podílí se na financování konkrétních projektů – jak samotných divadelních spolků, tak i jiných organizací, které divadlo prezentují.

⁶⁴ KRAJ VYSOČINA, *Program rozvoje kraje Vysočina [online]*. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/zasady-zastupitelstva-kraje-vysocina-pro-poskytovani-dotaci-na-podporu-spolecenskych-a-kulturnich-aktivit-obci-kraje-vysocina-souvisejicich-zejmena-s-oslavami-ci-pripomenutim-vyznamnych-vyroci-obci-c-15-10/d-4024351/p1=4980>

⁶⁵ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 209, ISBN 978-80-86310-88-6

Jednotlivé projekty jsou hodnoceny v rámci systému grantových programů. Respondent dále uvádí, že kulturní granty kraj poskytuje, nicméně dle jeho názoru mají kulturní granty širší specifikaci a mohou se do nich přihlásit nejen divadla. Systém hodnocení kulturních grantů dle odpovědi dává možnost porovnání úrovně a zaměření jednotlivých projektů. Financování divadel je nejvhodnější kombinovanou formou a to dle typu divadla.

Tabulka 7 – Financování divadel Krajem Vysočina 2006–2011

Divadlo	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Horácké divadlo *	30 063 112	30 671 151	30 499 741	29 944 642	28 353 380	26 972 000

* Uvedené částky představují příspěvek na provoz, který je organizaci vyplácen ve výši 1/12 každý měsíc a je určen na běžný provoz včetně mezd zaměstnanců.

Zdroj: Kraj Vysočina

4.4.10 Jihomoravský kraj

Brno jako druhé nejvýznamnější centrum kultury v České republice a zbývající města Jihomoravského kraje evidují na svém území mnoho profesionálních divadel. Dotace jsou poskytovány ve veřejném zájmu v souladu s Programem rozvoje Jihomoravského kraje, případně s jinými rozvojovými dokumenty Jihomoravského kraje tak, aby byl zajištěn všestranný rozvoj území kraje a uspokojeny potřeby občanů kraje. Jihomoravský kraj vyhláší dotační program „Podpora rozvoje v oblasti kultury a památkové péče“. Priority v oblasti kultury v kraji jsou podpora oblasti živého umění, pravidelných opakovaných kulturních projektů a zachování činnosti významných kulturních subjektů, významných nadregionálních projektů s účastí více partnerů. Žadatelem může být fyzická nebo právnická osoba, která může žádat o dotaci v rámci dotačního programu.⁶⁶

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman Jihomoravského kraje Mgr. Michal Hašek: „Reforma veřejné správy znamenala i změnu systému a pojetí úlohy státu a územních samospráv v orga-

⁶⁶ JIHOMORAVSKÝ KRAJ, *Podpora rozvoje v oblasti kultury a památkové péče [online]*.

Dostupné z:

<http://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/2048-506->

[podpora+rozvoje+v+oblasti+kultury+a+pamatkove+pece.aspx](http://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/2048-506-podpora+rozvoje+v+oblasti+kultury+a+pamatkove+pece.aspx)

nizaci odpovědnosti za veřejné služby kultury. Vlastní příjmy rozpočtů krajů dosud nejsou v přímé úměře k rozsahu kompetencí a odpovědnosti, jaké byly na kraje převedeny. Vedle posílení finančních prostředků z veřejných rozpočtů je však potřebné zvýšit i podíl zdrojů nezávislých na rozpočtovém procesu (např. příjmy z vlastní činnosti, z nadací, nadačních a jiných fondů atp.), ale zejména ze zdrojů ze soukromé sféry, jako jsou dary a sponzorství nebo uplatnění veřejnoprávně soukromého partnerství. Využitím vícezdrojového financování lze zajistit realizaci i těch projektů, které přesahují možnosti veřejných rozpočtů.⁶⁷ Odpovědi na otázky v dotazníku se nám v Jiho-moravském kraji nepodařilo získat.

4.4.11 Olomoucký

Olomoucký kraj eviduje na svém území tyto profesionální divadla: Divadlo Šumperk, Moravské divadlo Olomouc, dále Městské divadlo v Prostějově (divadlo bez stálého souboru). Olomoucký kraj vyhláší „Program podpory kultury a památkové péče v Olomouckém kraji“. Cílem programu je především podpora a rozšíření hodnotných typů kulturních aktivit na území Olomouckého kraje nebo jinak propojených s Olomouckým krajem, které obohatí nabídku kulturního vyžití jeho obyvatel nebo slouží k výrazné propagaci kraje. Program slouží především k naplnění těchto priorit: rozšíření a zkvalitnění stávající nabídky kulturních a zájmových aktivit pro volný čas a zvýšení počtu osob využívajících této nabídky; udržení a rozvoj kulturních tradic; využití kultury jako prostředku kultivace osobnosti člověka a způsobu života člověka v různých sférách; propagace Olomouckého kraje. Dále pak kraj vyhláší program „Významné projekty Olomouckého kraje“.⁶⁸

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman Olomouckého kraje Ing. Martin Tesařík: „Jedná-li se o veřejné služby, potom

⁶⁷ MINISTERSTVO KULTURY, Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009, Praha : MK, 2009, s. 173, ISBN 978-80-86310-88-6

⁶⁸ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Program podpory kultury a památkové péče v Olomouckém kraji v roce 2012*. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/program-podpory-kultury-a-pamatkove-pece-v-olomouckem-kraji-v-roce-2012-cl-790.html>

by měly být tyto služby především financovány z veřejných zdrojů, to tedy znamená ze státních, krajských a obecních zdrojů, což ale nevylučuje možnost získávání finančních prostředků i od jiných subjektů a přijímání sponzorských darů. Při tom je nutno respektovat skutečnost, že některá kulturní zařízení plní, z hlediska svého působení, jak regionální či dokonce nadregionální funkci souběžně s funkcí lokální. V této souvislosti se zde přímo nabízí možnost vícedrožového financování, ale vzhledem k uvedeným faktům není patrně jednoduché vytvořit takový model, který by byl vyvážený a smysluplný. Na realizaci kulturní nabídky se ale podílejí i subjekty, u kterých jejich aktivity nemají charakter veřejné služby. Jejich akce mají přesto pro kulturní život kraje značný význam. Z tohoto důvodu je kraj také finančně podporuje.⁶⁹

Dotazníkové šetření krajský úřad Olomouckého kraje

Z dotazníkového šetření nám vyplynulo, že Olomoucký kraj podporuje formou dotace Moravské divadlo Olomouc a Divadlo Šumperk s.r.o. Z rozpočtu kraje také podporuje pořádání divadelní přehlídky „Divadelní Flora Olomouc“ (pořadatel olomoucké divadlo Konvikt, občanské sdružení). Všechny subjekty, (i profesionální) mají možnost požádat Olomoucký kraj o přiznání dotací v rámci programů, které kraj vypisuje – popsáno výše. Navíc je-li Olomoucký kraj požádán, přejímají jeho představitelé záštitu nad jednotlivými akcemi. Kulturní granty jsou dle respondenta jedním z prostředků pro podporu divadelních aktivit a mají své opodstatnění. Mohou být zacíleny na konkrétní segment činnosti divadla. Mají stejný význam jak pro profesionální, tak i pro amatérská divadla. Olomoucký kraj neposkytuje podporu formou grantu, o kterou se musí subjekt ucházet a vstoupit tak do konkurenční soutěže s jinými žadateli. Žádné speciální granty pro oblast Olomoucký kraj nevypisuje. Dle respondenta kulturní granty nemohou být jediným zdrojem financování činnosti profesionálních divadel, vzhledem k celkové výši nákladů na provoz „kamenných divadel“. Respondent uvedl, že je v současné době nejvhodnější kombinovaný způsob financování, takzvané vícedrožové financování. V podmínkách Olomouckého kraje a ve vztahu k profesionálním

⁶⁹ MINISTERSTVO KULTURY, Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009, Praha : MK, 2009, s. 189, ISBN 978-80-86310-88-6

divadlům to znamená příspěvky od zřizovatele, od kraje, ministerstva, z různých grantových programů atd.

Tabulka 8 – Financování divadel Olomouckým krajem 2006–2011

Divadlo	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Moravské divadlo	1 532 000	1 532 000	1 532 000	1 532 000	1 392 000	1 392 000
Divadlo Šumperk s.r.o.	334 000	334 000	334 000	334 000	304 000	304 000

Zdroj: Kraj Vysočina

4.4.12 Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj eviduje na svém území tyto profesionální divadla – Národní divadlo Moravskoslezské, Divadlo Petra Bezruče, Komorní scénu Aréna, Slezské divadlo Opava, Těšínské divadlo Český Těšín (zřizovatel kraj) a Divadlo loutek Ostrava. Moravskoslezský kraj vyhlašuje „Program podpory aktivit v oblasti kultury na rok 2012“. Program je zaměřen na podporu kulturních aktivit, a to v mimo jiné v těchto oblastech: zážitková kultura v Moravskoslezském kraji (významné koncerty či představení, divadelní představení, folklorní festivaly, výchovné koncerty, festivaly a přehlídky, akce k významným výročím slavných rodáků, akce k jiným významným výročím). Minimální výše dotace na jeden projekt v rámci programu je 30 000 Kč a maximální výše dotace je 150 000 Kč. Poskytovatel se bude finančně spolupodílet na úhradě uznatelných nákladů realizovaných projektů, které bude spolufinancovat maximálně 50 %.⁷⁰

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman Moravskoslezského kraje Jaroslav Palas: „K podpoře kultury, kulturních institucí, služeb i projektů se ukazuje, že je zpravidla nemožné uведенé financovat pouze z jednoho zdroje. Jako žádoucí se jeví vícezdrojové financování,

⁷⁰ MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ, *Podmínky dotačního Programu podpory aktivit v oblasti kultury na rok 2012*. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/uredni_deska/podminky-dotacniho-programu-podpory-aktivit-v-oblasti-kultury-na-rok-2012-20893/

kdy prostřednictvím grantových systémů státu, krajů i obcí je možné kulturu podporovat a přitom tyto zdroje kombinovat a doplňovat.⁷¹

Dotazníkové šetření krajský úřad Moravskoslezského kraje

Z odpovědí v rámci dotazníkového šetření nám vyplynulo, že Moravskoslezský kraj je zřizovatelem Těšínského divadla. Ostatní profesionální divadla působící v kraji podporují dotací na spolufinancování provozních nákladů (spolu s profesionálním symfonickým orchestrem působícím v tomto kraji). Dotace jsou poskytovány na spolufinancování provozních nákladů profesionálních divadel, kromě toho mohou divadla požádat o dotaci na speciální projekty (žádosti jsou projednávány zástupci kraje). Z odpovědí jsme dále zjistili, že se v Moravskoslezském kraji nejedná o grantové řízení, ale dotační. Výše dotace záleží na počtu návštěvníků v předešlém roce a výši získaných veřejných prostředků. Respondent odpovídá, že kombinované, vícezdrojové financování je na úrovni krajů nejvhodnějším způsobem financování divadel.

Tabulka 9 – Financování divadel Moravskoslezským krajem 2006–2011

Divadlo	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Těšínské divadlo Český Těšín *	32 793 000	38 172 000	44 476 000	39 937 000	42 620 000	42 800 000
Divadelní spol. P. Bezruč s.r.o.	268 000	723 000	292 000	735 000	795 000	449 000
Divadlo loutek Ostrava	1 129 000	1 085 000	1 421 000	1 671 000	1 285 000	1 673 000
Komorní scéna Aréna	97 000	173 000	174 000	88 000	137 000	206 000
Národní divadlo moravskoslezské	1 267 000	1 048 000	1 405 000	1 322 000	1 495 000	1 411 000
Slezské divadlo Opava	1 584 000	1 409 000	1 240 000	1 299 000	1 116 000	794 000

* divadlo je zřizované Moravskoslezským krajem, uváděná částka obsahuje veškeré neinvestiční a investiční prostředky poskytnuté Těšínskému divadlu v daném roce
Zdroj: Moravskoslezský kraj

4.4.13 Zlínský

Zlínský kraj eviduje na svém území tyto profesionální divadla – Městské divadlo ve Zlíně a Slovácké divadlo v Uherském Hradišti. Dotace na podporu kulturních aktivit a akcí v rámci „Fondu kultury Zlínského kraje“: žadatelem

⁷¹ MINISTERSTVO KULTURY, Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009, Praha : MK, 2009, s. 187, ISBN 978-80-86310-88-6

může být fyzická nebo právnická osoba. Dotace je poskytována na realizaci mimořádných kulturních akcí místního a nadregionálního významu konaných na území Zlínského kraje zejména v těchto oblastech: estetická výchova dětí a mládeže; rozvoj amatérské a místní kultury, zájmové umělecké činnosti; podpora profesionálních kulturních aktivit; podpora uměleckých řemesel a lidových tradic; výstavy a prezentační akce. Dotace není poskytována na akce místního významu; dotace z Fondu kultury může dosáhnout výše maximálně 65 % celkových nákladů na danou aktivitu či akci.⁷²

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Hejtman Zlínského kraje MVDr. Stanislav Mišák: „Více zdrojové financování je nutností, žádné zdroje nejsou schopny samy zajistit kvalitní a opakující se kulturní aktivitu či akci. Hlavní zdroje: rozpočet obcí, měst a krajů, dotace MK, sponzorské dary, výnosy z vlastní činnosti, dotace EU.“⁷³

Dotazníkové šetření krajský úřad Zlínského kraje

Z dotazníkového šetření nám vyplynulo, že Zlínský kraj není zřizovatelem žádného divadla. V rámci krajského rozpočtu je však podporováno Městské divadlo ve Zlíně částkou 1 000 000 Kč a Slovácké divadlo v Uherském Hradišti 700 000 Kč. Kulturní granty jsou poskytovány v rámci Fondu kultury Zlínského kraje. Příjemci dotace jsou převážně občanské sdružení. Dle respondenta jsou kulturní granty (prostředky z Fondu kultury Zlínského kraje) doplňujícím finančním nástrojem umožňujícím realizaci dané kulturní aktivity či akce. Respondent se dále domnívá, že nejvhodnější formou financování divadel na úrovni krajů je vícezdrojové financování. K financování divadel krajem za období 2006–2011 není vedena statistika.

⁷² ZLÍNSKÝ KRAJ, *Pravidla pro poskytování a vyúčtování dotací z Fondu kultury Zlínského kraje*. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?docid=122913&doctype=ART&nid=6715&cpi=1>

⁷³ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 218, ISBN 978-80-86310-88-6

4.4.14 Hlavní město Praha

Hlavní město Praha má ve všeobecném pohledu na území České republiky výjimečné postavení a to i v oblasti kulturního života, divadel nevyjímaje. Praha se vyznačuje mimořádnou koncentrací malých i velkých divadelních scén. Počet kamenných divadel na území hlavního města je dle Českého statistického úřadu evidováno 118 (divadla bez stálé scény nejsou ve statistice zahrnuta)⁷⁴. Lze konstatovat, že Praha může nejlépe využít nabídky kulturních grantů, jako jeden ze způsobů financování kultury. Zastupitelstvo hlavního města Prahy (HMP) schválilo usnesením 4/25 dne 17. 2. 2011 aktualizovaný Grantový systém hlavního města Prahy v oblasti kultury a umění na léta 2010 až 2015, který byl v souladu s připomínkami a doporučeními Evropské komise dpracován oddělením kultury magistrátu HMP. Konkrétní pravidla grantové politiky pro Prahu uvádí, že „grant“ je formou dotace realizované podle zákona o hlavním městě Praze č. 131/2000 Sb. Dotace přidělované na základě výsledků grantového řízení se poskytují ve třech kategoriích:

- víceletá podpora kontinuální činnosti subjektů sídlících v objektech HMP,
- víceletá podpora kontinuální činnosti subjektů nesídlících v objektech HMP,
- roční granty/projektové financování.

Kategorie vyjadřují míru zájmu, a tedy účasti HMP, na zajištění činnosti kulturních a uměleckých subjektů. Do prostupného otevřeného systému kategorií mohou být zařazeny subjekty bez ohledu na právní formu své existence. Záleží pouze na typu jejich činnosti, který musí odpovídat kulturně politickým záměrům vyjádřeným v Koncepti kulturní politiky HMP. Granty jsou poskytovány výhradně na neinvestiční výdaje související s realizací projektů.⁷⁵

⁷⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *NUMERI PRAGENSES 2011 - Statistická ročenka hl.m. Prahy*. Dostupné z: http://www.praha.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/101011-11-r_2011-25

⁷⁵ HLAVNÍ MĚSTO PRAHA, *Grantový systém hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění na léta 2010 - 2015*. Dostupné z: <http://kultura.praha-mesto.cz/GRANTY-HL-M-PRAHY/Grantovy-system-hl-m-Prahy-v-oblasti-kultury-a-umeni-2010-2015>

Grantový systém hl. m. Prahy se opírá o základní hodnotící kritéria:

- soulad s Koncepcí kulturní politiky hl. m. Prahy – žádosti musí mít jasně definované cíle, a to v návaznosti na cíle grantového systému hl. m. Prahy;
- umělecká kvalita – přínos projektu či činnosti organizace z hlediska schopnosti zprostředkovat uměleckou tvorbu na vysoké umělecké a odborné úrovni;
- jedinečnost – potřebnost projektu či činnosti organizace pro zachování či rozvoj umělecké a oborové / žánrové / různorodosti, tradic a podpory kulturních aktivit v hlavním městě Praze;
- připravenost projektu, kvalita zpracování žádosti – srozumitelnost žádosti, účelnost plánovaných aktivit s ohledem na naplnění cílů projektu či činnosti organizace, odborná způsobilost zúčastněných osob, zkušenosti a kredibilita žadatelů;
- přiměřenost nákladů projektu a zdůvodnění žádosti na realizaci projektu či činnosti organizace, posouzení transparentnosti, účelnosti a hospodárnosti plánovaného rozpočtu, schopnosti zajistit vícezdrojové financování;
- udržitelnost projektu – existence projektu po vyčerpání grantu, potenciál dalšího rozvoje projektu;
- začleňování specifických skupin obyvatel_Prahy do uměleckých a kulturních aktivit, a to jako realizátorů či jako diváků, posluchačů nebo návštěvníků.⁷⁶

Dne 14. 2. 2012 Rada hl. m. Prahy schválila usnesením č. 152 udělení grantů hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění v roce 2012 jednotlivým žadatelům v položkách nepřesahujících 200.000 Kč. Jednoleté granty HMP v oblasti kultury a umění nad 200 000 Kč, snížení stávajících víceletých grantů v roce

⁷⁶ HLAVNÍ MĚSTO PRAHA, *Grantový systém hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění na léta 2010 - 2015*. Dostupné z: <http://kultura.praha-mesto.cz/GRANTY-HL-M-PRAHY/Grantovy-system-hl-m-Prahy-v-oblasti-kultury-a-umeni-2010-2015>

2012 a víceleté granty na léta 2013-2016 schválilo Zastupitelstvo HMP na svém zasedání dne 23. února 2012.⁷⁷

Na otázku Ministerstva kultury „Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?“ odpověděl v roce 2009 Primátor hl. města Prahy MUDR. Pavel Bém: „Těžiště současné dotační strategie hl. m. Prahy pro oblast kultury a umění i nadále spočívá v grantovém systému. Systém přidělování grantů hl. m. Prahy začal fungovat již v roce 1996. Granty v oblasti kultury a umění jsou udělovány na podporu celoroční umělecké činnosti nebo na realizaci konkrétních kulturních projektů (...). V roce 2000 hlavní město Praha poprvé udělilo čtyřleté granty. Systém čtyřletých grantů vytvořil předpoklad pro zahájení 1. Etapy postupné transformace divadel zřizovaných hl. m. Prahou (...).“⁷⁸ Lze konstatovat, že hlavní město Praha má nejpropracovanější grantový systém na území České republiky. Díky svému výjimečnému postavení v rámci krajů nebylo dotazníkové šetření v Praze provedeno.

⁷⁷ HLAVNÍ MĚSTO PRAHA, *Grantové řízení hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění na rok 2012*. Dostupné z: <http://kultura.praha-mesto.cz/GRANTY-HL-M-PRAHY/Granty-2012/Grantove-řízení-hl-m-Prahy-v-oblasti-kultury-a-umeni-na-rok-2012>

⁷⁸ MINISTERSTVO KULTURY, *Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009*, Praha : MK, 2009, s. 197, ISBN 978-80-86310-88-6

4.5 Komparace regionálních a pražských divadel

Pro tuto kapitolu jsme oslovili čtyři divadla. Jedno pražské, dvě regionální a jedno slovenské divadlo. Každé z nich má jinou právní formu. Divadlo Na Jezerce je soukromý podnik založený za účelem zisku – společnost s r.o., Divadlo Šumperk je sice také společnost s r.o., nicméně jeho 100 % podíl patří statutárnímu městu Šumperk. Horácké divadlo Jihlava je příspěvkovou organizací zřízené krajem Vysočina. A poslední z dotazovaných divadel – bratislavské divadlo GUnaGU je občanské sdružení. Na těchto příkladech chceme ukázat různé přístupy k tématu udělování kulturních grantů a možností financování konkrétních divadel na základě zkušeností jejich ředitelů.

Divadlo Na Jezerce – Praha 4

Historie vzniku

Předkové a příslušníci rodiny Hrušínských působí v českém divadle nepřetržitě od poloviny devatenáctého století. Prvním držitelem divadelní koncese v rodině byl pan Ondřej Červíček, který povolení k provozování divadelního spolku získal v roce 1883. Za všechny známé osobnosti, které prošly divadelní historií rodiny, jmenujme např. v r. 1851 Josefa Kajetána Tyla nebo později, v první polovině 20. století např. Karla Lamače, Rudolfa Hrušínského či Josefa Kemra.

Jan Hrušínský se poté, co působil v několika divadlech (od 70. let minulého století), rozhodl založit Divadelní společnost Jana Hrušínského. Stalo se to 26. března 2002 a jejím prvním působištěm byl kulturní dům Gong ve Vysočanech... Rodinná tradice nyní pokračuje v Divadle Na Jezerce, která byla založena v prosinci 2004.⁷⁹

Právní forma

Divadlo Na Jezerce je v obchodním rejstříku zapsána od 14. ledna 2004 jako společnost s ručením omezeným. Předmětem podnikání je provozování

⁷⁹ DIVADLO NA JEZERCE, *Historie*, dostupné z: <http://www.divadlonajezerce.cz/Historie>

kulturních a kulturně-vzdělávacích zařízení a realitní činnost. Jednatel Divadla Na Jezerce je Jan Hrušínský, jeho obchodní podíl ve firmě je 100 %. Jménem společnosti jedná jednatel. Podepisování se děje tak, že k napsanému nebo vytištěnému jménu společnosti připojí jednatel svůj podpis. Objekt divadla je v majetku MČ Praha 4.⁸⁰

Analýza rozhovoru s ředitelem divadla Janem Hrušínským:

Z odpovědi respondenta vyplývá, že v minulosti využil možnost čerpání kulturních grantů hlavního města Prahy, jelikož se domníval, že podmínkou pro získání grantů je hlavním kritériem kvalita, zájem veřejnosti a hospodářské výsledky. Respondent odpověděl, že ve skutečnosti mají na rozdělování grantů vliv jiné faktory, než výše zmíněné. Proto po několika neúspěšných pokusech žádal respondent o podporu pouze Městskou část Praha 4. Granty, které toto divadlo získalo v minulosti nebo získává z MČ Prahy 4, byly využity k částečné úhradě honorářů. Rozpis čerpaných částek viz níže.

Granty respondent vnímá jako jistou formu podpory kultury a v případě soukromého divadla například i jako pojistku pro přechodná období, kdy z objektivních příčin (povodně, zvýšení životních nákladů a podobně) lidé ztrácí o kulturu zájem a může nastat krátkodobý výpadek v příjmech ze vstupného. Dále se přiklání k financování divadel v metropolích Evropské unie – konkrétně ve Vídni. Zde je dotován jen nepatrný zlomek velkých divadel a všechna ostatní, mají rovné podmínky. Což dle jeho názoru v Praze bohužel stále neplatí.

Respondent dále odpovídal na možnost využití zdrojů z EU pro financování divadla. Zde jsme se dozvěděli, že zdroje nevyužívá s ohledem na náročnost přípravy a také z důvodu, že subjekt nesplňuje podmínky stanovené pro tento druh podpory. Rozpracování otázky kulturních grantů najdeme v další odpovědi respondenta, který je přesvědčen, že jsou kulturní granty vhodným způsobem financování divadel v krajích. Upozorňuje však na fakt, že krajská a oblastní divadla i kulturní domy mají nesrovnatelně těžší pozici, než divadla v Praze, kde je větší koncentrace obyvatel a tudíž, v případě kvalitních

⁸⁰ JUSTICE, *Obchodní rejstřík*, dostupné z: <http://www.justice.cz>

představení, i dlouhodobější životnost inscenací. Pražská divadla mají dle zkušenosti respondenta dlouhodobě vyšší návštěvnost a z ní plynoucí vyšší příjmy. Přesto údajně většina nejvíce dotovaných a granty podporovaných pražských divadel vykazuje každoročně ztráty.

Na poslední otázku „Jaká je nejvhodnější forma financování divadel?“ respondent odpověděl, že pro Prahu by volil více zdrojové financování. Upozorňuje na fakt, že transformace pražských divadel byla zastavena. Dle jeho názoru v Praze zatím stále nejsou pro divadelní tvorbu rovné podmínky. Kritériem dle respondenta není ani kvalita, ani zájem veřejnosti, ani hospodářské výsledky. Odborníci, kteří v grantových komisích a poradních sborech dávají doporučení, jak veřejné peníze na kulturu rozdělovat, žádnou odpovědnost dle respondenta nenesou.

Tabulka 10 – Granty a dotace – Divadlo Na Jezerce, s.r.o. v letech 2006 - 2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
MČ P4	0	0	350 000*	0	1 100 000	400 000
MHMP	1 600 000	350 000	1 632 062**	0	0	0
MHMP partnerství	0	960 000	0	0	0	0
MKČR fond ministra	100 000	0	0	0	0	0

* Podpora vstupenky / ** Dotace na vstupenku

Zdroj: Divadlo Na Jezerce, s.r.o.

Divadlo Šumperk

Historie vzniku

První zprávy o divadelních produkcích, kde měšťané hráli o velikonočním týdnu ve velkém sále radnice pašijové hry, sahají až do roku 1628. Nicméně zmíníme pouze historii po roce 1989, kdy se herci se zapojili do listopadových událostí. Prostor před divadlem se stal místem pravidelných setkání tisícovek občanů města, kteří protestovali proti bývalému režimu. V roce 1990 se provozovatelem divadla se stalo město Šumperk.

V roce 1994 proběhl první ročník festivalu profesionálních divadel – Divadlo v parku. 25. října vypukl v budově divadla patrně úmyslně založený požár, který ji vážně poškodil. Již 26. října založilo městské zastupitelstvo fond

na obnovu divadla. Soubor hrál bez přerušení v sále divadla D123 až do roku 2000. Divadlu se po požáru dostalo nebyvalé hmotné i morální podpory od kolegů ze všech koutů republiky. Soubor byl zván k pohostinským vystoupením na předních pražských scénách, morální i hmotnou podporu při obnově divadla přislíbili nejvyšší představitelé země v čele s prezidentem Václavem Havlem a tehdejším předsedou Parlamentu ČR Milanem Uhem. V srpnu 1995 byl dokončen projekt obnovy, který zpracovali architekti sdružení Fabián – Janků – Polách – Štys se sídlem v Olomouci. 16. října byly zahájeny rekonstrukční a stavební práce. Od 3. dubna 2000 byl ředitelem Divadla Šumperk, s.r.o. jmenován městskou radou PhDr. O. Svozil. Dne 7. října byl rekonstruovaný objekt slavnostně otevřen. Umělecký soubor byl dál organizován pod hlavičkou Severomoravské divadlo Šumperk, jehož ředitelem byl i nadále Petr Král.

V roce 2001 došlo ke sloučení Divadla Šumperk, s.r.o. a Severomoravského divadla Šumperk v Divadlo Šumperk. Jejím ředitelem byl i nadále ustanoven PhDr. Oldřich Svozil. V únoru 2002 bylo vypsáno výběroví řízení na post výkonného ředitele Divadla Šumperk, s.r.o. Z devíti přihlášených kandidátů jednohlasně vybrala Rada města Šumperka MgA. Reného Sviderského. Zásadní rekonstrukce souboru divadla proběhla v roce 2008.⁸¹

Právní forma

Divadlo Šumperk je v obchodním rejstříku zapsáno od 19. března 2001 jako společnost s ručením omezeným. Předmětem podnikání je pořádání kulturních produkcí, zábav a provozování zařízení sloužících zábavě; výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona; silniční motorová doprava. Stoprocentním vlastníkem je statutární město Šumperk. Jednatel je Mgr. Zdeněk Brož. Předsedou dozorčí rady (5 členů) je Ing. Zdeněk Muroň. Způsob jednání jménem společnosti: Jednatelé jsou oprávněni jednat jménem společnosti každý z nich samostatně.⁸²

⁸¹ Divadlo Šumperk. Dostupné z: <http://www.divadlosumperk.cz>

⁸² JUSTICE, *Obchodní rejstřík*, dostupné z: <http://www.justice.cz>

Analýza rozhovoru s ředitelem Divadla Šumperk Reném Sviderskim

Z odpovědí v dotazníkovém šetření vyplynulo, že město Šumperk přispívá Divadlu Šumperk na provoz a malým grantem na divadelní festival v parku. Kulturní granty (ve smyslu grantové soutěže, kde musí subjekt vstoupit do „konkurenční“ soutěže s jinými žadateli) divadlo nezískává, zde se jedná o dotaci a to na činnost a provoz. Divadlo Šumperk nevyužívá pro financování divadla zdroje z EU.

Respondent je dále přesvědčen, že kulturní granty jsou vhodné jako jeden ze zdrojů, pomocí něhož lze financovat aktivity navíc (festival, akce na malé scéně atp.). Neměly by být tak zdrojem chybějících peněz, závislost přežití divadla na dotacích města, kraje apod. je zde patrná. Respondent je z vlastní zkušenosti přesvědčen o vhodnosti vícezdrojového financování divadel, přičemž se zdroje dotací rozdělí mezi města, kraje a Ministerstvo kultury. Ovšem upozorňuje na fakt, že prostředky z kraje a Ministerstva kultury jsou malé a navíc nejisté. Doporučuje jednoznačně navýšení těchto dvou úrovní. Nejvyšší podíl na podpoře divadla spadá pod město. Za vhodnou formu financování respondent považuje také vlastní příjmy za služby a zboží, k tomu granty na akce mimo hlavní činnost.

Divadlo Šumperk se transformovalo na spol. s r.o., kde je stoprocentním vlastníkem statutární město Šumperk. Důvodem pro toto rozhodnutí byla možnost ušetřit finanční náklady na provozu divadla. Toho se podařilo dle respondenta dosáhnout využitím možností autorského zákona ve vztahu k souboru – umělci nejsou zaměstnanci, ale pracují na licenční smlouvu.

Tabulka 11 – Dotace Divadla Šumperk v letech 2006 - 2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Dotace na provoz Město Šumperk	11 200 000	11 200 000	11 850 000	12 180 000	11 590 000	11 590 000
Divadlo v parku Město Šumperk	90 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Dotace na oslavy 55. výročí	100 000					
Dotace Olomoucký kraj	334 000	434 000	454 000	454 000	404 000	404 000
Dotace MKČR	0	770 000	900 000	910 000	520 000	520 000

Zdroj: Divadlo Šumperk

Horácké divadlo Jihlava

Historie vzniku

Divadlo datuje své založení ke dni 18. října 1940. Tehdy byla oficiálně zahájena činnost Horáckého divadla v Národním domě v Třebíči premiérou Vrchlického hry „Soud lásky“. 1. září 1944 je v rámci totaleinsatzu Horácké divadlo německými okupačními úřady uzavřeno. V květnu 1945 se Horácké divadlo po vystupování v divadelních sálech měst Vysočiny natrvalo stěhuje do budovy Městského divadla v Jihlavě.

Divadlo po 17. listopadu 1989 vstupuje do stávky a těžiště svého působení přenáší do náhradního prostoru v divadle Na Kopečku, v areálu psychiatrické léčebny. Demoliční práce, které předcházely plánované rekonstrukci podle návrhu arch. Sedláka, byly zastaveny. 16. března 1992 proběhlo položení základního kamene. Začíná nová etapa výstavby komplexu divadelních budov. Vítězný návrh kolektivu autorů ve složení: ing. akadem. arch. Václav Králíček, ing. arch. Vladimír Krátký, ing. arch. Tomáš Brix, Miroslav Melena a Jan Vančura. Generálním investorem stavby je Okresní úřad v Jihlavě, jako zřizovatel HD Jihlava. Celkové náklady na výstavbu divadla dosáhly částky: 141 000 000 Kč. Dne 1. července 1995 se soubor divadla stěhuje do nové budovy.⁸³

Právní forma

Horácké divadlo Jihlava je v obchodním rejstříku zapsáno od 28. února 2004 jako příspěvková organizace. Předmětem činnosti mimo jiné je na základě dramaturgického plánu vytváření činoherní a hudebně dramatické divadelní inscenace, které prezentuje formou veřejných představení. Poskytuje metodickou pomoc a podporu sdružením občanů působícím v oboru činnosti divadla. Vydává a veřejně šíří periodické a neperiodické publikace, včetně digitálních a analogových nosičů v souladu s platnými právními předpisy. Organizuje a pořádá kulturní a kulturně společenské akce pro veřejnost, včetně koncertů, výstav a dalších způsobů sdělování autorských děl veřejnosti;

⁸³ Horácké divadlo Jihlava. Dostupné z: <http://www.hdj.cz>

zajišťuje výrobu a prodej divadelních kostýmů, dekorací a rekvizit souvisejících s předmětem činnosti. Prodává publikace, katalogy, upomínkové předměty a nosiče audio a videonahrávek propagující předmět činnosti. Poskytuje reklamní služby související s předmětem činnosti. Poskytuje informační služby z oboru své činnosti; pronájem nebytových prostor, u něhož jsou pronajímatelem poskytovány pouze základní služby zajišťující řádný provoz nebytových prostor.

Horácké divadlo Jihlava bylo Zřizovací listinou Okresního úřadu v Jihlavě ze dne 24. 11. 1990 zřízeno ve smyslu § 67 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích, a zákona č. 429/1990 Sb., o okresních úřadech, jako příspěvková organizace Okresního úřadu v Jihlavě. V následujících letech byly Okresním úřadem v Jihlavě vydány další zřizovací listiny uvedené organizace. Dnem 1. ledna 2003 se na základě ustanovení § 2 zákona č. 290/2002 Sb. stalo Horácké divadlo Jihlava, příspěvková organizace, příspěvkovou organizací kraje Vysočina a dosavadní zřizovací listina byla přizpůsobena náležitostem zřizovací listiny dle § 27 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Ředitelem je Josef Fila, ředitel činí jménem organizace právní úkony tím způsobem, že k vytištěnému nebo napsanému názvu organizace připojí svůj vlastnoruční podpis.⁸⁴

Analyza rozhovoru s ředitelem HD Jihlava Josefem Filou

Horácké divadlo Jihlava je od roku 2003 příspěvkovou organizací Kraje Vysočina a je v ČR jedním ze dvou divadel (Těšínské divadlo Č. Těšín), která jsou takto provozována. Z tabulky uvedené níže je zřejmé, jaký podíl na financování provozu má zřizovatel, Statutární město Jihlava a stát. Respondent uvádí, že pro naplnění principu více zdrojového financování, který je jedním z mnoha ukazatelů pro žádost o finance z Programu podpory profesionálních divadel Ministerstva kultury ČR, byl donucen v provozu divadla vymyslet „něco navíc“. Tím se staly pravidelné koncerty jazzové hudby v prostoru Divadelního klubu. Tak divadlo každoročně mohlo čerpat účelovou dotaci z prostředků Statutárního města Jihlavy. Tato aktivita byla zastavena v roce 2009

⁸⁴ JUSTICE, *Obchodní rejstřík*, dostupné z: <http://www.justice.cz>

v důsledku nedostatků financí v rozpočtu města Jihlavy. Financování divadla ze zdroje z EU obdobně jako Divadlo Na Jezerce využívat nemůže, jelikož nesplňuje podmínky pro čerpání zdrojů z EU.

Respondent dle vlastní zkušenosti považuje kulturní granty jako jednorázovou podporu určitých projektů. Granty jsou dle jeho názoru vhodné pro divadla s alternativním zaměřením, která vytváří určité projekty a profilují se ve velkých kulturních centrech jako je Praha, Brno, Ostrava a také pro amatérská uskupení. Repertoárové divadlo typu Horáckého divadla Jihlava s omezeným diváckým zázemím, nemůže být podporováno pouze kulturními granty.

Ideální model financování divadel dle názoru respondenta zatím nikdo nedefinoval. Stejně jako Jan Hrušínský z Divadla Na Jezerce upozorňuje na nedokončenou transformaci divadel. Současná právní forma „příspěvková organizace“ se zdála být přežitkem, ale první pokusy o transformace na něco jiného (Praha, H. Králové, Most, Kladno atd.) se dle respondenta ukázaly téměř likvidačními a ne všespasitelnými. Dle jeho názoru není až tak důležitá konkrétní forma financování, zato rozhodující je fakt, jak česká společnost vnímá kulturu a jaké ji přisuzuje postavení. Pokud bude brána jako zbytečná přítěž, která nevytváří okamžitý finanční zisk, pak na formě jejího financování vůbec nezáleží a bude stále živořit, upřesňuje respondent.

Tabulka 12 – Granty a dotace Horáckého divadla Jihlava v letech 2006 - 2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Dotace na provoz Statutárního města Jihlavy	0	0	0	0	0	0
Dotace Kraj Vysočina	30 063 112	29 541 151	29 650 000	29 060 000	27 607 000	26 287 000
Dotace MKČR	595 000	1 155 000	850 000	780 000	645 000	685 000
Kulturní granty Statutárního města Jihlavy	40 000	30 000	167 800	160 000	5 900	8 200

Zdroj: Horácké divadlo Jihlava

Divadlo GUnaGU – Bratislava

Historie vzniku

GUnaGU je kultovní divadlo mladých. Je to profesionální soubor alternativního typu, který oslovuje především mladé lidi – středoškoláky a vysokoškoláky. GUnaGU vzniklo v roce 1985 a dodnes uvedlo více než čtyřicet původních premiér. Významným znakem her, které vznikly v GUnaGU je humor, místy černý a cool, který nejlépe vystihuje hodnotový a citový zmatek začátku třetího tisíciletí. I k vážnějším tématům se divadlo vyjadřuje prostřednictvím humoru, díky čemuž má rok co rok více diváků, kteří jsou schopní vykoupit vstupenky na měsíc dopředu během jednoho dne.

GUnaGU existuje již dvacet šest sezon – tak dlouho bez přerušení nevydrželo žádné alternativní divadlo na Slovensku. GUnaGU nehraje zaprášené klasiky, které se hrají v kamenných divadlech. Programově vytváří autorské hry psané přímo na tělo hercům. Uměleckým šéfem GUnaGU je spisovatel a dramatik Viliam Klimáček, nositel několika prestižních cen Alfréda Radoka udělovanou v Praze za nejlepší českou a slovenskou hru roku. Klimáčekovy sofistikované hry se v repertoáru doplňují s projekty, ve kterých hovorová řeč z ulice tvoří kostru aktuálních příběhů. GUnaGU ročně odehraje 150 představení na mateřské scéně v Divadle F 7 na Františkánském náměstí v Bratislavě. Divadlo GUnaGU je právní formou občanské sdružení.⁸⁵

Analýza rozhovoru s ředitelem divadla GUnaGU Viliamem Klimáčkem

Městská část Bratislava Staré město poskytuje podporu divadlu GUnaGU formou bezplatného využití prostor na zkoušky, představení a hradí náklady za personál (pokladní a uvaděčky). Z rozhovoru dále vyplynulo, že ostatní náklady, například na vznik inscenace, pokryje divadlo z těchto finančních prostředků: Ministerstva kultury; generálního partnera; ostatních sponzorů a mediálních partnerů, kde se pomocí barteru využívá mediální prostor na propagaci divadla.

⁸⁵ Divadlo GUnaGU Bratislava. Dostupné z: www.gunagu.sk

Grant od Ministerstva kultury Slovenské republiky dle odpovědi respondenta pokrývá přibližně 10-15 % nákladů na provoz divadla. Generální partner přináší do rozpočtu divadla dalších přibližně 50-60 %, ostatní zisk plyne z vlastních příjmů divadla (vstupenky a reklama). Z těchto grantů financuje divadlo umělecké honoráře, výrobu scény, kostýmů, tisk, plakáty atp.

Respondent se domnívá, že ve Slovenské republice, obdobně jako je tomu i u nás, neexistuje kulturní mecenášství a tradice podpory kultury bohatými lidmi či firmami. Kulturní granty ze strany státu jsou dle respondenta na Slovensku nízké. K podpoře jedním z nejbohatších tamních firem (Nadace SPP) formou generálního partnerství, došlo až 20 let od existence divadla.

Divadlo GUnaGU letos poprvé využije čerpání finančních prostředků z programu Evropské unie „Culture“ na projekt Generační ikony (Letí Praha, GUnaGU Bratislava, Worstaetten Wien, Ponent Barcelona). Celkem 50 % zafinancuje EU, zbytek by měl uhradit stát ve smyslu mezinárodní smlouvy. Část rozpočtu bude hrazena samotným divadlem.

Respondent je z vlastní zkušenosti přesvědčen, že vícezdrojové financování je nejvhodnější forma financování divadel. Měl by se na něm podílet stát, město, region, Evropská unie a soukromé subjekty. Na otázku, zda lze dosáhnout objektivitu grantové komise při hodnocení kulturních projektů žádajících o grant respondent uvádí, že konsenzus je složitý a často zabarvený osobní animozitou členů grantových komisí k jednotlivým umělcům. Dle názoru respondenta chybí na Slovensku možnost víceletých grantů a respekt k souborům, které mají dlouholetou tradici. Stejná startovací čára se začínajícími a neznámými subjekty je nespravedlivá, přesto že sám respondent chápe a podporuje začínající umělce.

4.6 Závěry a ověření hypotéz

Dotazníkové šetření jsme podrobně rozebrali v kapitole 4 – Financování divadel na úrovni krajů a v jednotlivých subkapitolách, kde uvádíme konkrétní vyhodnocení dílčích výsledků a analýz empirického výzkumu. Komparaci pražského divadla, regionálních divadel a slovenského divadla jsme detailně

popsali v subkapitole 4. 5. Z výše uvedených šetření lze vyhodnotit následující závěr:

Hypotéza č. 1 (Financování divadel z více zdrojů je nejvhodnější formou podpory divadel v České republice) **byla potvrzena.**

Odpovědi respondentů jak v dotazníkovém šetření, naše samostatná rešerše tak i rozhovory s vybranými řediteli významných divadel ukázaly jednoznačnou shodu.

Hypotéza č. 2 (Kulturní granty pro divadla jsou lépe využitelné v Praze) **byla potvrzena.**

Odpovědi respondentů jak v dotazníkovém šetření, naše samostatná rešerše tak i rozhovory s vybranými řediteli významných divadel ukázaly taktéž jednoznačnou shodu.

ZÁVĚR

Zkoumáním dané problematiky jsme si potvrdili domněnku, že současná situace v oblasti financování provozu českých divadel se vyznačuje potřebou pracovat s vícezdrojovým způsobem financování, aby bylo dosaženo zachování úrovně kulturních hodnot napříč všemi kraji v České republice. Dotace divadlům ze strany státu, krajů, měst a městských částí musí být rozšířeny např. o finanční výpomoc silných sponzorských partnerů (firem, jednotlivců). Lze konstatovat, že není jednoduché vytvořit takový model, který by byl vyvážený a smysluplný a zároveň by vyhovoval všem způsobům provozování. Stávající grantový systém můžeme označit jako nedostatečný, nestabilní a často také netransparentní. Využívání kulturních grantů nelze považovat za jediný možný a reálný způsob financování divadel, ale lze tuto možnost financování vnímat pouze jako součást komplexní podpory. Navíc je dle našeho názoru využití kulturních grantů vhodné spíše pro konkurenční prostředí Prahy.

Při zpracování dané problematiky jsme dospěli také k obecnějším závěrům. Zjistili jsme, že neexistuje jednotná forma používání pojmů grant a dotace. Často dochází k prolínání pojmů či k jejich záměně a to jak u laické, tak i odborné veřejnosti. Z výzkumného šetření, jehož součástí byly telefonické rozhovory, korespondence s kompetentními odborníky z krajských úřadů a komparace rešerší z dostupných podkladů k dané problematice jsme zjistili následující:

Středočeský kraj: Na stránkách kraje nalezneme grantová a dotační řízení, nicméně pro profesionální divadla platí možnost získat pouze dotace v programu „Podpora divadla“. Respondenti v odpovědích používali střídavě oba pojmy, grant i dotace.

Jihočeský kraj: Jihočeský kraj používá pojem grant, dotace i příspěvek. Konkrétní programy: „Grantový program živé kultury“ a „Dotační program

Jihočeského kraje pro poskytování příspěvků“. Pojmy grant, dotace a příspěvek se v programech různě prolínají.

Plzeňský kraj: Plzeňský kraj používá pojem grant a grantový program. Vyhláší „Grantový program Plzeňského kraje v oblasti kultury“, avšak dále v dokumentu se hovoří již pouze o dotaci.

Karlovarský kraj: Kraj poskytuje „příspěvky“. Příspěvkem se pro účely rozumí finanční dotace poskytnutá z rozpočtu Karlovarského kraje dle zákona o krajích. I zde jsou patrná prolínání pojmů dotace, příspěvek.

Ústecký kraj: Ústecký kraj vyhláší dotační program pod názvem „Program podpory aktivit stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících v Ústeckém kraji“. Pojem kulturní grant nepoužívá.

Liberecký kraj: Název programu na podporu divadel se nazývá „Grantové programy odboru na rok 2012“. Přestože se v názvu programu objevuje slovo grant, v žádosti se již hovoří pouze o dotaci z Grantového fondu Libereckého kraje. Dále se v dokumentech uvádí, že menší granty (dotace) může zažádat divadlo nad rámec hlavního Grantového programu. I zde je patrné prolínání a záměna těchto pojmů.

Královehradecký kraj: Kraj vyhláší dotační program: „Podpora a rozvoj profesionálních i neprofesionálních kulturních aktivit.“ Pojem grant se v dokumentech kraje nevyskytuje.

Pardubický kraj: Kraj vyhláší: „Program podpory kulturních aktivit v Pardubickém kraji“. Jedná se o grantový program, který vyhláší Rada Pardubického kraje. V dokumentu se hovoří pouze o grantu, nikoli o dotaci. V odpovědi krajského úřadu se ovšem hovoří o poskytnuté dotaci.

Kraj Vysočina: Kraj vyhláší „Program rozvoje kraje Vysočina“. V dokumentu se hovoří pouze o dotaci. Nicméně existují také grantové programy Fondu Vysočiny.

Jihomoravský kraj: Jihomoravský kraj vyhlašuje dotační program „Podpora rozvoje v oblasti kultury a památkové péče“. V dokumentu se hovoří pouze o dotaci.

Olomoucký kraj: Olomoucký kraj vyhlašuje „Program podpory kultury a památkové péče v Olomouckém kraji“ a dále pak program „Významné projekty Olomouckého kraje“. V dokumentech se hovoří pouze o dotaci.

Moravskoslezský kraj: Vyhlašuje „Program podpory aktivit v oblasti kultury na rok 2012“. V dokumentu se hovoří pouze o dotaci, nikoli o grantech.

Zlínský kraj: Kraj uděluje dotace na podporu kulturních aktivit a akcí v rámci „Fondu kultury Zlínského kraje“. V dokumentu se hovoří pouze o dotaci, nikoli o grantu.

Hlavní město Praha: Konkrétní vysvětlení grantové politiky pro Prahu uvádí, že „grant“ je formou dotace realizované podle zákona o hlavním městě Praze č. 131/2000 Sb. Zde se používá jak pojem grant, tak i dotace.

Z výše uvedených dílčích závěrů je patrné, že problematika poskytování kulturních grantů je mnohem obsáhlejší, než by se na první pohled mohlo jevit. Není jasně specifikováno užívání pojmů, které souvisí s čerpáním dotací, grantů či ostatních subvencí a velmi často se setkáváme s používáním chybné terminologie i v médiích. Námětů pro další, podrobnější rozpracování tématu financování divadel je mnoho (např. sestavení projektu, který by zvýšil transparentnost přidělování a čerpání grantů), ale vzhledem k našim omezeným možnostem se danou problematikou nemůžeme zabývat příliš podrobně.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DVOŘÁK J., Kapitoly k tématu realizace divadla, Praha : Akademie múzických umění, 2005, 439 s., ISBN 80-7331-037-6

DVOŘÁK J., Kreativní management pro divadlo, Praha : Pražská scéna, 2004, 337 s., ISBN: 80-86102-53-X

DVOŘÁK J., Malý slovník managementu divadla, Praha : Pražská scéna, 2005, 311 s., ISBN: 80-86102-49-1

GREGORINI, B. a kol., Základy divadelní činnosti, Praha : AMU, 2007, 105 s., ISBN 978-80-7331-093-6

HERMAN, J., NEKOLNÝ, B., a kol., Studie současného stavu podpory umění – svazek I., Praha : Institut umění – Divadelní ústav, 2009, 215 s., ISBN: 978-80-7008-235-5

KAISER, M., Strategické plánování v umění: praktický průvodce, Praha : Institut umění - Divadelní ústav, 2009. 146 s., ISBN 978-80-7008-236-2

KOTLER, P., Marketing od A do Z, Praha: Management Press, 2003, 203 s., ISBN 80-7261-082-1

LEDVINOVÁ, J., PEŠTA K., Základy fundraisingu aneb jak získat peníze na prospěšnou činnost, Praha : ICN, 1996, 141 s., ISBN není uvedeno

MALÁ, A., Statistika rozvoje kultury v ČSSR, Praha : Scénografický ústav, 1966, 168 s., ISBN není uvedeno.

MARUANI, L., Abeceda marketingu, Praha : Management Press, 1995, 227 s., ISBN 80-85603-95-0

MINISTERSTVO KULTURY ČSR, Model ekonomiky a organizace kultury v ČSSR, Praha : Divadelní ústav, 1969, 104 s., ISBN není uvedeno.

MINISTERSTVO KULTURY, Sborník statí o kultuře v letech 2004 – 2009, Praha : MK, 2009, 283 s., ISBN 978-80-86310-88-6

MINISTERSTVO KULTURY, Státní kulturní politika České republiky 2009 - 2014, Praha : MK, 2009, 108 s., ISBN 978-80-86310-83-1

NEKOLNÝ, B., Divadelní systémy a kulturní politika, Praha : Divadelní ústav, 2006, 152 s., ISBN 80-7008-197-X.

NEKOLNÝ, B., ŽÁKOVÁ, E., a kol., Studie současného stavu podpory umění – svazek II., Praha : Institut umění – Divadelní ústav, 2011, 223 s., ISBN: 978-80-7008-266-9

PAVIS, P., Divadelní slovník, Praha : Divadelní ústav, 2003, 493 s., ISBN 80-7008-157-0

PAVLOVSKÝ, P., Základní pojmy divadla – teatrologický slovník. Praha : Libri, 2004, 348 s., ISBN 80-7277-194-9

ŠKARABELOVÁ, S., Marketing ve veřejném sektoru, Brno : Masarykova univerzita, 2007, 201 s., ISBN 9788021042926

VOJÍK, V., Podnikání v kultuře a umění, Praha : ASPI, 2008, 183 s., ISBN 978-80-7357-356-0

VYSEKALOVÁ, J., MIKEŠ, J., Reklama – Jak dělat reklamu, Praha : Grada Publishing, 2007, 182 s., ISBN 978-80-247-2001-2

Internetové zdroje:

STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Podpora divadla* [online]. 2008 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/stredocesky-fond-kulturny-a-obnovy-pamatek/podpora-divadla.htm>

JIHOČESKÝ KRAJ. Leták - granty, podpory a příspěvky JČK 2012 [online]. 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1649&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1649&par[lang]=CS)

PLZEŇSKÝ KRAJ. *Grantový program Plzeňského kraje v oblasti kultury pro rok 2012* [online]. 2012 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://dotace.plzensky-kraj.cz/>

KARLOVARSKÝ KRAJ. *Pravidla pro hodnocení a poskytování příspěvků z rozpočtu Karlovarského kraje* [online]. 2012 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/kraj_cz/Dotace_all/dotaceKK/seznam_prispevku/kultura_sport.htm

ÚSTECKÝ KRAJ. *Program podpory aktivit stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících v Ústeckém kraji pro rok 2012* [online]. 2012 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1664465&p1=85158

LIBERECKÝ KRAJ. *G-11 Podpora kultury v Libereckém kraji* [online]. 2011-2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://kultura.kraj-lbc.cz/page418/grantove-programy-odboru-na-rok-2012>

KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ. Dotační oblast: Kultura a památková péče 2012 [online]. 2011-2012 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://dotace.kr-kralovehradecky.cz/Modules/DOTIS/Pages/Public/ProjectList.aspx?Id=7>

PARDUBICKÝ KRAJ. *Granty probíhající: Program podpory kulturních aktivit v Pardubickém kraji na rok 2012* [online]. 2011 [cit. 2012-02-22]. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/granty-probihajici-pk-v-oblasti-kultury-a-pamatkove-pece/68402/program-podpory-kulturnich-aktivit-v-pardubickem-kraji-na-rok-2012>

KRAJ VYSOČINA. *Kultura a památky kraj Vysočina: Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina pro poskytování dotací na podporu společenských a kulturních aktivit* [online]. 2012 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/zasady-zastupitelstva-kraje-vysocina-pro-poskytovani-dotaci-na-podporu-spolecenskych-a-kulturnich-aktivit-obci-kraje-vysocina-souvisejicich-zejmena-s-oslavami-ci-pripomenutim-vyznamnych-vyroci-obci-c-15-10/d-4024351/p1=4980>

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Kultura a památková péče: Podpora rozvoje v oblasti kultury a památkové péče* [online]. 2012 [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/2048-506-podpora+rozvoje+v+oblasti+kultury+a+pamatkove+pece.aspx>

ZLÍNSKÝ KRAJ. *Podpora kulturních aktivit: Pravidla pro poskytování a vyúčtování dotací z Fondu kultury Zlínského kraje* [online]. 2012 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?docid=122913&doctype=ART&nid=6715&cpi=1>

OLOMOUCKÝ KRAJ. *Kultura: Program podpory kultury a památkové péče v Olomouckém kraji v roce 2012* [online]. 2012 [cit. 2012-01-12]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/program-podpory-kultury-a-pamatkove-pece-v-olomouckem-kraji-v-roce-2012-cl-790.html>

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Vyhlášené dotační programy: Podmínky dotačního Programu podpory aktivit v oblasti kultury na rok 2012* [online]. 2012 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://verejna-sprava.kr->

moravskoslezsky.cz/cz/uredni_deska/podminky-dotacniho-programu-podpory-aktivit-v-oblasti-kultury-na-rok-2012-20893/

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA. *Kultura: Grantový systém hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění na léta 2010 - 2015* [online]. 2012 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://kultura.praha-mesto.cz/GRANTY-HL-M-PRAHY/Grantovy-system-hl-m-Prahy-v-oblasti-kultury-a-umeni-2010-2015>

Divadlo Na Jezerce: *Historie rodinné společnosti* [online]. 2008-2012 [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://www.divadlonajezerce.cz/Historie>

Divadlo Šumperk s. r. o.: *Historie* [online]. 2008-2012 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.divadlosumperk.cz/o-divadle/historie/text/>

Horácké divadlo Jihlava: *Historie* [online]. 2012 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: http://www.hdj.cz/10_historie/index.htm

Divadlo GUnaGU: *Historie* [online]. 2012 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: www.gunagu.sk

Ministerstvo kultury: *Historie ministerstva* [online]. 2007–2010. 2007 [cit. 2012-01-08]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1839>

DIVADELNÍ ÚSTAV. *Edice box: K legislativě* [online]. 1999-2000. 2001 [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/box/clanek.asp?id=5768>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze: NUMERI PRAGENSES 2011 - Statistická ročenka hl.m. Prahy* [online]. 2001 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: http://www.praha.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/krajkapitola/101011-11-r_2011-25

SEZNAM TABULEK

Seznam tabulek

TABULKA 1 – PRÁVNÍ FORMY V ČESKÉ REPUBLICE ZNÁMÉ V ROCE 2011.....	16
TABULKA 2 – FINANCOVÁNÍ DIVADEL STŘEDOČESKÝM KRAJEM 2006–2011	39
TABULKA 3 – FINANCOVÁNÍ DIVADEL PLZEŇSKÝM KRAJEM 2006–2011	42
TABULKA 4 – FINANCOVÁNÍ DIVADEL ÚSTECKÝM KRAJEM 2006–2011	45
TABULKA 5 – FINANCOVÁNÍ DIVADEL LIBERECKÝM KRAJEM 2006–2011	47
TABULKA 6 – FINANCOVÁNÍ DIVADEL KRAJEM ZA OBDOBÍ 2006–2011.....	48
TABULKA 7 – FINANCOVÁNÍ DIVADEL KRAJEM VYSOČINA 2006–2011.....	51
TABULKA 8 – FINANCOVÁNÍ DIVADEL OLOMOUCKÝM KRAJEM 2006–2011	54
TABULKA 9 – FINANCOVÁNÍ DIVADEL MORAVSKOSLEZSKÝM KRAJEM 2006– 2011	55
TABULKA 10 – GRANTY A DOTACE – DIVADLO NA JEZERCE, S.R.O. V LETECH 2006 - 2011	62
TABULKA 12 – DOTACE DIVADLA ŠUMPERK V LETECH 2006 - 2011	64
TABULKA 13 – GRANTY A DOTACE HORÁCKÉHO DIVADLA JIHLAVA V LETECH 2006 - 2011	67

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – VYBRANÉ ÚDAJE O DIVADLECH V ČESKÉ REPUBLICE	I
PŘÍLOHA B – OTÁZKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ NA KRAJSKÝCH ÚŘADECH...	II
PŘÍLOHA C – ROZHOVOR S ŘEDITELEM DIVADLA JANEM HRUŠÍNSKÝM (DIVADLO NA JEZERCE)	I
PŘÍLOHA D – ROZHOVOR S ŘEDITELEM DIVADLA MGA. RENÉM SVIDERSKIM (DIVADLO ŠUMPERK).....	IV
PŘÍLOHA E – ROZHOVOR S ŘEDITELEM DIVADLA JOSEFEM FILOU (HORÁCKÉ DIVADLO JIHLAVA)	VI
PŘÍLOHA F – ROZHOVOR S ŘEDITELEM DIVADLA VILIAMEM KLIMÁČKEM (GUNAGU).....	VIII

PŘÍLOHY

Příloha A – Vybrané údaje o divadlech v České republice

Ukazatel	Období										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Počet divadel	127	113	101	119	121	126	130	133	137	151	
Počet stálých scén v provozu (pod správou sled. divadel)	130	129	127	134	143	149	144	148	155	167	
Kapacita divadel (počet sedadel)	31 589	33 597	33 072	34 115	34 863	34 929	35 796	37 322	36 033	36 648	
Počet divadelních souborů (uměleckých celků)	156	134	122	138	141	137	141	146	146	157	
Počet titulů v divadelním repertoáru celkem	2 008	1 801	1 676	1 921	2 011	2 076	2 116	2 283	2 360	2 701	
z toho											
činohra	963	989	912	956	1 021	1 066	1 095	1 123	1 160	1 312	
opera	210	161	154	178	171	161	164	189	181	165	
opereta	66	62	61	46	46	43	43	58	63	57	
muzikál	72	72	65	64	82	91	105	112	102	128	
balet	86	90	78	77	80	79	83	82	89	112	
tanec a pohybové divadlo	73	47	36	76	49	73	65	79	96	111	
loutková představení	257	216	225	284	294	302	317	345	393	447	
literární večery	55	31	24	11	26	25	26	30	23	32	
literární představení	27	9	9	17	24	20	12	25	21	18	
multimediální představení	199	124	112	212	218	216	206	240	232	319	
ostatní	x	560	515	601	629	647	676	731	791	873	
Počet premiér celkem	618	571	535	565	624	604	582	628	612	685	
z toho											
činohra	332	322	304	309	323	326	323	316	335	343	
opera	46	47	49	56	57	53	43	52	49	54	
opereta	22	20	18	16	14	17	16	17	18	16	
muzikál	28	19	14	21	25	29	26	26	23	26	
balet	22	23	22	23	21	21	19	21	21	27	
tanec a pohybové divadlo	24	10	14	17	19	28	28	32	34	40	
loutková představení	52	47	48	49	54	55	55	57	60	58	
literární večery	34	28	20	7	13	15	12	16	14	25	
literární představení	5	4	2	4	7	4	3	12	6	7	
ostatní	53	51	44	63	91	56	57	79	52	89	
z toho představení pro mládež	x	141	136	157	148	156	146	175	160	177	
Nejvyšší vstupné celkem (v Kč)	1 200	1 150	1 150	1 150	2 000	2 000	2 000	2 000	1 400	2 000	
z toho											
činohra	680	680	800	680	680	680	680	900	990	990	
opera	1 200	1 150	1 150	1 150	2 000	2 000	2 000	2 000	1 400	2 000	
opereta	900	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150	
muzikál	1 200	800	450	599	800	700	700	1 000	1 000	700	
balet	500	490	490	1 000	490	490	450	450	680	590	
tanec a pohybové divadlo	500	490	490	1 000	490	490	450	450	680	590	
loutková představení	490	340	200	450	490	490	200	250	590	590	
literární večery	90	160	160	90	395	480	200	150	150	150	
literární představení	600	250	635	635	650	675	680	675	680	680	
ostatní	900	635	1 150	1 000	1 000	2 000	1 950	2 000	999	700	

Zdroj: NIPOS Kult (MK) 1-01 Roční výkaz o divadle

Příloha B – Otázky dotazníkového šetření na krajských úřadech

Jakým způsobem se kraj podílí na financování divadel v kraji? (Mám na mysli dotace, granty, partnerství, záštitu...)

Poskytujete kulturní granty jako jeden ze způsobů financování divadel? V jakém rozsahu a na co konkrétně?

Domníváte se, že kulturní granty jsou vhodným prostředkem pro financování divadel ve vašem kraji? (Proč ano nebo proč ne?)

Jaká forma financování divadel je na úrovni krajů dle Vašeho názoru nejvhodnější (jedna nebo kombinace více...)?

Příloha C – Rozhovor s ředitelem divadla Janem Hrušínským (Divadlo Na Jezerce)

Otázky v rozhovoru pokládala Michaela Blahutová a dotazovaným byl Jan Hrušínský, ředitel Divadla Na Jezerce.

Jakým způsobem se Hlavní město Praha a Městská část Praha 4 podílejí na financování vašeho divadla? (dotace, granty, partnerství, záštita...)

Konkrétní částky uvádím v tabulce (viz strana 62).

Využíváte konkrétně kulturní granty jako jeden ze způsobů financování divadla? V jakém rozsahu a na co konkrétně?

V době, kdy jsem se domníval, že podmínkou pro získání grantů je hlavním kritériem kvalita, zájem veřejnosti a hospodářské výsledky, jsem žádost o kulturní granty HMP pravidelně podával. Od roku 2008, kdy jsem pochopil, že roli hrají i jiné zájmy, jsem o žádný grant HMP ani MKČR z vlastního rozhodnutí nežádal. V současné době, kdy několikanásobně vzrostly ceny energií a stále stoupá DPH, budu nucen tento postoj přehodnotit, má-li Divadlo Na Jezerce po deseti letech existence nabízet veřejnosti své služby na stejné úrovni jako dosud. Granty, které toto divadlo získalo v minulosti nebo získává z MČ Prahy 4, byly využity k částečné úhradě honorářů. Ty se v současné době v našem divadle pohybují kolem 9 miliónů korun ročně, celkové náklady kolem 20 miliónů. Granty vnímám jako jistou formu podpory kultury a v případě soukromého divadla např. i jako pojistku pro přechodná období, kdy z objektivních příčin (např. povodně, zvýšení životních nákladů a podobně) lidé ztrácí o kulturu zájem a může nastat krátkodobý výpadek v příjmech ze vstupného. Přikláním se k modelu EU, jako příklad bych uvedl Vídeň, kde je dotován jen nepatrný zlomek velkých divadel a všechna ostatní, mají rovné podmínky. Což v Praze bohužel stále neplatí.

Využíváte pro financování divadla zdroje z EU?

Ne. Nemám čas se tomu věnovat, ani v tuto chvíli nesplňuji podmínky stanovené pro tento druh podpory. Všimněte si. „Stanovené podmínky“. Tady vidím jistý rozdíl mezi EU a dotacemi a kulturními granty v ČR.

Domníváte se, že kulturní granty jsou vhodným prostředkem pro financování divadel na úrovni krajů a měst? (proč ano nebo proč ne?)

Rozhodně ano. Mimo pravidelné dotace z krajů a příslušných měst, pochopitelně. Dotace na úrovni krajů by měly mít vzestupnou tendenci a ne naopak, jak tomu, podle mého názoru, v mnoha případech je. Krajská a oblastní divadla i kulturní domy mají nesrovnatelně těžší pozici, než divadla v Praze, kde je větší koncentrace obyvatel a tudíž, v případě kvalitních představení, i dlouhodobější životnost inscenací. Mnohem náročnější je z tohoto důvodu i tvůrčí práce oblastních umělců. Pražská divadla mají dlouhodobě vyšší návštěvnost a z ní plynoucí vyšší příjmy. Přesto většina nejvíce dotovaných a granty podporovaných pražských divadel vykazuje každoročně ztráty. To je ovšem otázka spíše pro psychologa, finanční úřad nebo rovnou pro zkušeného odborníka na hospodářskou kriminalitu. Nikdo však žádné otázky neklade. Zdá se, že teď je začínají klást příslušní odborníci z Bruselu a hrozí ČR zastavením čerpání evropských peněz. (I když si nemyslím, že by dotace v české kultuře byly zájmem Evropy).

Jaká forma financování divadel je dle Vašeho názoru nejvhodnější (jedna nebo kombinace více...)

V Praze nejspíše vícezdrojové financování. Tzv. transformace pražských divadel, prováděná typicky českým způsobem, byla zastavena. Některá divadla, transformovaná do o.p.s a podobných právních forem dnes dostávají vyšší podporu, než v dobách, kdy tyto subjekty byly příspěvkovými organizacemi HMP. To považuji za absurdní. Stejně jako je absurdní masivní podpora vybraných soukromých firem s.r.o. Soukromý podnikatel, který ve svém divadle ve Výročních zprávách vykazuje každoroční mnohamiliónové ztráty, byl povolán, aby řídil největší městské divadlo s mnohonásobně vyšším rozpočtem, než byl ten, který přiváděl každoročně do červených čísel. V Praze pro divadelní tvorbu zatím stále nejsou rovné podmínky. Kriteriem není ani kvalita, ani zájem veřejnosti, ani hospodářské výsledky. Nejsem tím, kdo by měl hodnotit a už vůbec ne přímo vymýšlet systém financování kultury. Mám jinou práci a tu se snažím dělat na plný úvazek, a jak nejlépe dovedu. Rozdělení veřejných peněz na českou

kulturu je především odpovědností volených politiků. A chceme-li hovořit o kultuře, o svobodě a o demokracii, měla by odpovědnost, podle mého názoru, hrát hlavní roli. Je na politicích, aby určili jasná a nezpochybnitelná pravidla. Odborníci, kteří v grantových komisích a poradních sborech dávají doporučení, jak veřejné peníze na kulturu rozdělovat, žádnou odpovědnost nenesou. Ale na druhé straně zaplat' pánbůh za každého poctivého člověka, který je ochoten v takové komisi pracovat nezištně, aniž by lobboval za vlastní zájmy nebo za zájmy svých přátel a příbuzných.

Příloha D – Rozhovor s ředitelem divadla MgA. Reném Sviderskim (Divadlo Šumperk)

Otázky v rozhovoru pokládala Michaela Blahutová a dotazovaným byl MgA. René Sviderski, ředitel Divadla Šumperk.

Jakým způsobem se Olomoucký kraj a město Šumperk podílí na financování vašeho divadla? (dotace, granty, partnerství, záštita...)

Město Šumperk nás dotuje příspěvkem na provoz a malým grantem na divadelní festival v parku, kraj nás podporuje dvěma granty.

Využíváte konkrétně kulturní granty jako jeden ze způsobů financování divadla? V jakém rozsahu a na co konkrétně?

Divadlo získává dotace – na činnost a provoz, nikoli ve smyslu grantové soutěže, kde se musí subjekt ucházet a vstoupit tak do „konkurenční“ soutěže s jinými žadateli. Konkrétní dotace od Olomouckého kraje a statutárního města Šumperk na projekt Divadlo v parku.

Využíváte pro financování divadla zdroje z EU?

Ne.

Domníváte se, že kulturní granty jsou vhodným prostředkem pro financování divadel na úrovni krajů a měst? (proč ano nebo proč ne?)

Jako jeden ze zdrojů ano. Pomocí grantů je dnes možné financovat aktivity „navíc“ (festival, akce na malé scéně atp.). Nemělo by to ale být tak, že divadlo je podfinancováno a granty mají dodat chybějící peníze.

Jaká forma financování divadel je dle Vašeho názoru nejvhodnější (jedna nebo kombinace více...)?

Vícezdrojové financování – část peněz z města, část z kraje a část z MKČR. Tak to dnes je a není – prostředky z kraje a MKČR jsou malé a navíc nejisté. Z těchto dvou úrovní by mělo být mnohem více peněz. Takto je většina prostředků jen z měst. Dále vlastní příjmy za služby a zboží. K tomu granty na akce mimo hlavní činnost.

Jaký byl důvod přechodu Divadla Šumperk, kde zřizovatelem je Statutární město Šumperk, na společnost s ručením omezeným?

Důvod byl ušetřit na provozu. Toho se podařilo dosáhnout využitím možností autorského zákona ve vztahu k souboru – umělci nejsou zaměstnanci, ale pracují na licenční smlouvu. Také se v prvních letech dařilo získávat prostředky díky placení DPH. Tato výhoda už padá, protože se sblíží sazby DPH a mnoho činností se přesouvá do vyšší sazby.

Příloha E – Rozhovor s ředitelem divadla Josefem Filou (Horácké divadlo Jihlava)

Otázky v rozhovoru pokládala Michaela Blahutová a dotazovaným byl Josef Fila, ředitel Horáckého divadla Jihlava.

Jakým způsobem se Kraj Vysočina a město Jihlava podílí na financování vašeho divadla? (dotace, granty, partnerství, záštita...)

HD Jihlava je od roku 2003 příspěvkovou organizací Kraje Vysočina a je v ČR jedním ze dvou divadel (Č. Těšín), která jsou takto provozována. Z tabulky je zřejmé, jaký podíl na financování provozu má zřizovatel, Statutární město Jihlava a stát.

Využíváte konkrétně kulturní granty jako jeden ze způsobů financování divadla? V jakém rozsahu a na co konkrétně?

Statutární město Jihlava od roku 1995, tedy od otevření nové budovy divadla po jeho rekonstrukci, na jeho provoz nepřispívalo a hájilo se tím, že zřizovatel, do r. 2002 Okresní úřad v Jihlavě, tuto jedinou profesionální divadelní scénu na Vysočině financuje dostatečně. Tento názor na „městě“ přetrvává i nadále. Abych naplnil princip více zdrojového financování, který je jedním z mnoha ukazatelů pro žádost o finance z Programu podpory profesionálních divadel MK ČR, byl jsem donucen v provozu divadla vymyslet něco navíc. Tím se do konce roku staly pravidelné koncerty jazzové hudby v prostoru Divadelního klubu. Tak divadlo každoročně mohlo čerpat účelovou dotaci z prostředků Statutárního města Jihlavy. To ovšem skončilo v roce 2009, kdy „město“ z důvodu finančního propadu na straně příjmů udělalo STOP. V Tabulce je vidět, že v letech 2010 a 2011 se jedná již pouze o symbolický příspěvek, vždy na jeden jazzový koncert v roce, aby bylo zachováno již zmíněné více zdrojové financování.

Využíváte pro financování divadla zdroje z EU?

Ne. HD Jihlava produkuje 7-8 premiér v sezoně a uskuteční cca 220 představení a na další aktivity, které by splňovaly podmínky pro čerpání zdrojů z EU, není kdy.

Domníváte se, že kulturní granty jsou vhodným prostředkem pro financování divadel na úrovni krajů a měst? (proč ano nebo proč ne?)

Já osobně chápu kulturní granty jako jednorázovou podporu určitých projektů. To se hodí pro divadla s alternativním zaměřením, která vytváří určité projekty a profilují se ve velkých kulturních centrech jako je Praha, Brno, Ostrava a také pro amatérská uskupení. Repertoárové divadlo našeho typu, s tak omezeným diváckým zázemím, by asi v současné podobě nepřežilo pouze s kulturními granty.

Jaká forma financování divadel je dle Vašeho názoru nejvhodnější (jedna nebo kombinace více...)

Již dlouho se o tomto problému diskutuje (viz Asociace profesionálních divadel ČR). Ideální model asi zatím nikdo nedefinoval. Pamatuji se na začátek období, kdy se všemožně skloňovalo slovo „transformace“. Současná právní forma „příspěvková organizace“ se zdála být přežitkem, ale první pokusy o transformace na něco jiného (Praha, H. Králové, Most, Kladno atd.) se ukázaly téměř likvidačními a ne všespasitelnými. Podle mého názoru konkrétní forma financování není až tak důležitá. Rozhodující je ale, jak naše společnost kulturu vnímá a jaké ji přisuzuje postavení. Když bude brána jako zbytečná přítěž, která nevytváří okamžitý finanční zisk, tak na formě jejího financování vůbec nezáleží a bude stále živořit.

Příloha F – Rozhovor s ředitelem divadla Viliamem Klimáčkem (GUnaGU)

Otázky v rozhovoru pokládala Michaela Blahutová a dotazovaným byl Viliam Klimáček, ředitel divadla GUnaGU.

Jakým způsobem se město, kraj a stát podílí na financování Vašeho divadla? (Mám na mysli dotace, granty, partnerství, záštitu...)

Mestská časť Bratislava Staré město nám poskytuje priestor na skúšky a predstavenia a hradí pokladničku a uvádzačky. Ostatné náklady (vznik inscenácie) pokryjeme z grantov: a) Ministerstva kultury; b) generálneho partnera; c) premenlivých partnerov premiéry – banky, firmy; d) mediálnych partnerov – tu bartrujeme mediálny priestor na propagáciu divadla.

Využíváte kulturní granty jako jeden ze způsobů financování divadla? V jakém rozsahu a na co konkrétně?

Grant od MK SR nam pokrýva cca 10-15 % nákladov prevádzky divadla, od generálneho partnera ďalších cca 50-60 %, zvyšok ostatné aktivity a naša tržba, reklama. Z grantov pokrývame všetko: umelecké honoráre, výrobu scény, kostýmov, tlač plagátov, catering...

Domníváte se, že kulturní granty jsou vhodným prostředkem pro financování divadel? (Proč ano nebo proč ne?)

V prostredí, kde neexistuje kultúrne mecenášstvo tradícia podory kultúry bohatými ľuďmi a firmami a preto podpora firiem je malá, je štátny grant nevyhnutný na prežitie, žiaľ slovenské ministerské granty sú malé. Naš generálny partner je Nadácia SPP, de facto najbohatší podnik Slovenska a získali sme ho až po takmer 20 ročnej existencii, kým sa rozhodol nás podporovať.

Využíváte pro financování divadla zdroje z EU?

Prvýkrát tento rok z EU programu Culture robíme medzinárodný projekt Generačné ikony (Letí Praha, GunaGU Bratislava, Worstaetten Wien, Ponent Barcelona). 50% dá EU, zvyšok by mal dať štát v zmysle medzinárodnej zmluvy a ešte aj jednotlivé divadlo.

Jaká forma financování divadel je dle Vašeho názoru nejvhodnější (jedna nebo kombinace více...)?

Rozhodne viacdrojové financovanie – štát, město, región, EU + súkromné firmy.

Lze dle Vašeho názoru dosáhnout objektivitu grantové komise při hodnocení kulturních projektů žádajících o grant?

Konsenzus je vždy zložitý a po mojich 27 ročných skúsenostiach viem, že často aj zafarbený osobnými animozitami členov grantových komisií k jednotlivým umelcom. Chýba mi viacročný grant a rešpektovanie súboru, ktorý má takmer 30 ročnú tradíciu. Rovnaká štartovacia čiara so začínajúcimi a neznámymi subjektami je nespravodlivá, i keď sa sám zasadzujem za podporu začínajúcich umelcov.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Michaela Blahutová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Granty jako jeden ze způsobů financování divadel v České republice po roce 1989

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 65

Celkový počet stran příloh: 11

Počet titulů české literatury a pramenů: 20

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 22

Vedoucí práce: MgA. Miloslav Kučera